

B. No. 3.

B E R E T N I N G

OM

RIGETS STRAFARBEIDSANSTALTER

FOR AARET 1875.

DEN KONGELIGE NORSKE REGJERINGS UNDERDANIGSTE
INDSTILLING AF 10 APRIL 1877.

CHRISTIANIA.

TRYKT I RINGVOLDS BOGTRYKKERI.

1877.

Den Kongelige Norske Regjerings underdanigste Indstilling af 10 April 1877.

Chefen for Justits- og Politi-Departementet har underdanigst foredraget Følgende:

Overensstemmende med Bestemmelserne i § 13 i Lov om Bodsfængslet af 12te Juli 1848 afgives og offentliggjøres aarlig en udførlig og fuldstændig Beretning om Fængslets Virksomhed i det foregaaende Aar. For de øvrige Strafarbejdsanstalters Vedkommende har hidtil været meddelt forskellige Oplysninger om deres Virksomhed, dels i vedkommende Budgetforslag og dels i de Beretninger for den forløbne Budgettermin, der have været forelagte Storthinget, medens i den aarlige Kriminalstatistik har været medtaget Forklaring om Fangeantallet samt om Tilgang og Afgang i Aarets Løb og om for hvilken Gangs Forbrydelse de ved Udgangen af hvert Aar hensiddende Fanger have været straffældte. Departementet formener imidlertid, at det for at lette Oversigten og en nærmere Granskning af Forholdene vil være hensigtsmæssigt, at der for Fremtiden leveres en almindelig Beretning om samtlige Strafarbejdsanstalter, hvori indtages alle de Oplysninger om disse, som kunne skjønnes at være af Interesse. Det antages derhos, som ogsaa bemærket i Budgetforslaget til Storthinget i 1877 — cfr. Sth. Prop. No. 1 B p. 6 —, at det vil være rettest, at en saadan Beretning i Lighed med hvad der sker med andre deslige Arbejder knyttes til Regnskabsaaret og saaledes afgives for Kalenderaaret, medens man vedfører Budgetforslagene et Opgjør over Strafanstalternes Indtægter og Udgifter for den forløbne Budgettermin, udvisende hvad der er bevilget og medgaaet til vedkommende Udgiftskonti og med tilføjet Forklaring om Grunden til stedfundne Overskridelser, forsaavidt disse have været af nogen Betydenhed. De Materialer, der for Tiden staa til Raadighed for Udarbejdelsen af en almindelig Aarsberetning om Strafarbejdsanstalterne ere imidlertid ikke af saadan Beskaffenhed, at der vil kunne leveres noget udførligt eller fuldstændigt Arbejde. Meget mere maa dette i flere

Henseender blive mindre tilfredsstillende. Departementet antager dog, at det kan have sin Interesse allerede nu at søge samlet paa eet Sted de Oplysninger, som kunne meddeles, om de end ere ufuldstændige, og at et saadant Arbejde ialfald vil afgive et Grundlag, hvorpaa efterhaanden kan bygges videre ved Fuldstændiggjørelse af Oplysningerne og en udførligere Behandling af Stoffet.

I Henhold hertil tillader Departementet sig underdanigst at afgive følgende Beretning om Rigets Strafarbejdsanstalter for Aaret 1875, idet dog bemærkes, at i Departementets underdanigste Indstilling af 18de Februar 1876, bifaldt ved Kongelig Resolution af samme Dato, angaaende Strafanstalternes Virksomhed i Tiden fra 1ste Juli 1874 til 1ste Juli 1875 — cfr. Storthingsforhandlingerne for 1876, 5te Del, Dokument No. 33 — allerede har været meddelt forskellige Oplysninger vedkommende Beretningsaaret, men som man for Fuldstændigheds Skyld har antaget for en Del at burde medtage her.

De forhaandenværende Oplysninger har man troet at burde meddele under følgende Afdelinger:

- A. Almindelige Bemærkninger.
- B. Strafanstaltfunktionærerne.
- C. Fangeantallet tilligemed statistiske Oplysninger vedkommende samme.
- D. Disciplinen.
- E. Sjølepleien og Undervisningen.
- F. Sundhedstilstanden.
- G. Arbejdsvirksomheden.
- H. Forpleiningen.
- I. Bygningerne.
- K. Indtægter og Udgifter.
- L. Fængselselskaber.

A. Almindelige Bemærkninger.

Rigets Strafarbejdsanstalter ere:

A. Bodsfængslet ved Christiania.

Fængslet er et Cellefængsel. Det bestaar væsentlig af en Forvaltningsfløi, en Centralhal og 3 Fængselsfløie. Der er Plads til en fjerde Fængselsfløi. Antallet af Fængselsceller er 252, hvoraf 242 benyttes til Fanger, medens 10 anvendes i andre Øiemed; desuden haves flere Sygeceller, Badeceller, Vagtceller, Strafceller m. m. saavel som Skolelokale med saakaldte stalls; derimod savnes eget Kirkelokale. Ved Enden af hver af Fængselsfløiene er 9 i Straaleform indrettede smaae Gaarde til Bevægelsesplads for Fangerne. Det absolute Afsondringssystem finder Sted. Fangerne ere saaledes isolerede under Gaardtouren, Undervisningen og Gudstjenesten. Maske benyttes dog ikke. Gudstjenesten afholdes saaledes, at Præsten har sin Plads i Centralhallen, medens Fangerne sidde paa den ene af Korridorernes Sider i hver Fløi med en Skjærm mellem hver Fange.

Med Hensyn til hvilke Forbrydere, der skulle optages i Bodsfængslet, saavel som om den Afkortning i den idømte Straffetid, der gives disse, bestemmer den for Fængslet gjældende Lov af 12te Juli 1848.

1. at Forbrydere af Mandkønnet, der tilkjendes Straffetid i 5te eller 4de Grad (fra 6 Maaneder til 6 Aar), og som, naar Straffen kommer til Fulbyrdelse, ere i Alderen fra det fyldte 18de til det fyldte 30te Aar, kunne, forsaavidt dertil er Anledning, hensættes i Bodsfængslet i en Straffetid, der er en Trediedel kortere, end den, Angjældende ellers havde at udholde;
2. at andre til Strafarbejde domfældte Forbrydere af Mandkønnet, der ere over 18 Aar gamle, kunne, naar de deri samtykke, med samme Forkortelse i Straffetiden, forsaavidt denne er tidsbestemt, hensættes i Bodsfængslet, dog ikke for en kortere Tid end 4 Maaneder og ikke for en længere Tid end 4 Aar, og
3. at den nærmere Lovbestemmelse om, hvilke Forbrydere, med Hensyn til Plads i Fængslet og andre Omstændigheder, deri skulle optages, afgives af Kongen.

I Henhold til denne sidste Bestemmelse er ved Kongelig Resolution af 12te November 1850 indtil Videre anordnet Følgende:

1. I Bodsfængslet bliver at indsætte alle ved Underretterne under Christiania og Hamar Stifter tiltalte mandlige Forbrydere, der blive dømt til Strafarbejde i 5te eller 4de Grad og som naar Straffens Fuldbyrddelse skal paabegyndes, ere i Alderen mellem 18 og 30 Aar.
2. Andre til Strafarbejde dømt mandlige Forbrydere, der ere over 18 men ikke over 50 Aar gamle og hendsidde i eller skulde hensættes i Christiania Tugthus eller Agershuus Fæstnings Strafarbejdsanstalt, kunne — naar de deri samtykke — efter Bestemmelse af Bodsfængslets

Inspektion indsættes i bemeldte Fængsel, naar de ere idømte og have tilbage en Straffetid af ikke under 6 Maaneder og ikke over 6 Aar, mod at de i Bodsfængslet udholde hele deres idømte eller tilbagestaaende Straffetid.

3. I følgende Tilfælde bestemmer Justitsdepartementet om Forbrydere, som ønske Saadant, kunne indkomme i Bodsfængslet;

a) naar de hendsidde eller skulle indsættes i nogen anden af Rigets Strafarbejdsanstalter end Christiania Tugthus og Agershuus Fæstnings Strafarbejdsanstalt, og

b) naar de ere over 50 Aar gamle.

4. For at Forbrydere, der ere dømt til livsvarigt Strafarbejde eller hvis tilbagestaaende Straffetid overstiger 6 Aar, og som ønske at indsættes i Bodsfængslet, deri kunne indkomme, udfordres Kongens Bestemmelse.

B. Fæstningsanstalterne:

Agershuus Fæstnings Strafarbejdsanstalt

Bergenhuus Do. Do.

Thronhjems Do. Do.

Disse Anstalter ere Fællesanstalter for Mænd. Fangerne arbeide og sove i Fællesskab. Der er særskilte Arbejdsrum og Soverum. Agershuus og Bergenhuus Anstalter have eget Kirkelokale, medens Fangerne i Thronhjems Fæstningsanstalt benytte Kirkelokalet i det nærliggende Thronhjems Tugthus.

Af Enkeltceller haves:

ved Agershuus Anstalt	15 Stkr.
- Bergenhuus Do.	1 —
- Thronhjems Do.	5 —

Om Anvendelsen af Celler ved Rigets Strafarbejdsanstalter udenfor Bodsfængslet bestemmer den ovennævnte Lov for bemeldte Fængsel af 12te Juli 1848 Følgende. Forbrydere, der have at udstaa deres Straf i andre Strafarbejdsanstalter end Bodsfængslet, skulle, forsaavidt dertil haves Anledning, ved deres Indbringelse i, samt forinden deres Løsladelse af Strafanstalten, hensættes til Afsondring fra deres Medfanger i behørigen udstyrede Celler i saa lang Tid, som af Strafanstaltens Bestyrelse efter Overlæg med vedkommende Geistlige og Læge maatte findes passende, dog at Afsondringen i intet Tilfælde mod Fangens Villie varer længere end tilsammen i 3 Maaneder. Naar Cellerne ikke fornødiges til Optagelse af indkommende, udgaaende eller til Revselse eller for Sikkerheds Skyld deri indsatte Fanger, kan Strafanstaltens Bestyrer efter Overlæg med Præsten bestemme, at de Fanger, som maatte ønske saadant, hensættes i dem til Afsondring fra deres Medfanger. Hensidde i Celle efter Foranstaaende medfører ingen Afkortning i Straffetiden.

I Fæstningsanstalterne skulle efter Bestemmelserne i Kriminallovens Kapitel 2 § 6 indtages Forbrydere af Mandkøn, der have fyldt det 18de Aar og som dømmes:

- a) til Strafarbeide paa Livstid eller paa en Tid af over 6 Aar, eller
- b) til Strafarbeide paa en Tid af over 3 Aar, efterat de have udholdt Strafarbeide, eller
- c) til Strafarbeide i hvilken som helst Tid, efterat de have udholdt Strafarbeide i Fæstningsanstalterne.

Efter Kriminalloven af 20de August 1842 skulde Fangerne i Fæstningsanstalterne i Almindelighed være belagte med Jern, men dette Paabud, som allerede tidligere faktisk næsten ganske var traadt ud af Kraft, blev ophævet ved Lov af 4de Mai 1872 — cfr. Kapitel 2 § 12 i den reviderede Kriminallov — hvorefter Strafarbeidsfanger ikke skulle belægges med Jern, med mindre saadant i enkelt Tilfælde for Sikkerheds Skyld ansees fornødent.

C. Tugthusene:

Christiania Tugthaus for Christiania og Hamar Stifter
 Christianssands Do. - Christianssands Stift
 Bergens Do. - Bergens Stift, og
 Thronhjems Do. - Thronhjems og Tromsø Stifter.

Disse Anstalter ere Fællesanstalter for Mænd og Kvinder. Selvfølgelig ere Kjønne afsondrede i særskilte Afdelinger. Fangerne arbeide og sove i Fællesskab. Der haves særskilte Arbeidsrum og Soverum. Ved Thronhjems Tugthaus have dog hidtil Fangerne sovet i samme Rum, hvori de arbeide, men i Beretningsaaret er heri skeet saadan Forandring, at den væsentligste Deel af Fangerne ved bemeldte Anstalt nu ikke længere sove i samme Rum, hvori de arbeide, men have særskilte Sovelokaler. Ved hver af de nævnte Anstalter er eget Kirkelokale.

Af Celler haves:

Ved Christiania Tugthaus 16 Enkeltceller for Mandfanger og 19 Enkeltceller for Kvindefanger,
 - Christianssands Do. 6 Enkeltceller, hvoraf de 2 kun benyttes til Strafceller,
 - Bergens Do. 10 Enkeltceller i en i Beretningsaaret fuldent ny Cellebygning, og
 - Thronhjems Do. 4 dobbelte og 8 enkelte Celler for Mandfanger i en særskilt Cellebygning, og 4 Enkeltceller for Kvindefanger.

Om Benyttelsen af Cellerne ved disse Anstalter henvises til hvad ovenfor under Fæstningsanstalterne er anført om Anvendelsen af Celler ved Rigets Strafarbeidsanstalter udenfor Bodsfængslet.

I Tugthusene optages ifølge Bestemmelserne i Kriminallovens Kapitel 2 § 6 samtlige til Strafarbeide dømte Kvindespersoner samt de af mandlige til Strafarbeide dømte Forbrydere, der efter Ovenstaaende ikke blive at optage enten i Bodsfængslet eller i Fæstningsanstalterne.

Bodsfængslet forestaaes af en Direktør og føres Overtilsyn med Fængslet af en Inspektion, bestaaende af 8 Med-

lemmer, hvoraf 4 forordnes af Kongen, 2de vælges blandt Christiania Byes og 2de blandt Agers Præstegjelds Indvaanere.

Fæstningsanstalterne bestyres af Pladsmajoren eller Kaptainvagtmeesteren ved vedkommende Fæstning. Overtilsyn føres af dennes Kommandant.

Tugthusene forestaaes af en Bestyrer, der ved Christiania, Bergens og Thronhjems Tugthuse benævnes Overinspektør og ved Christianssands Forstander. Derhos staa disse Anstalter under Tilsyn af de saakaldte Tugthauskommissioner, bestaaende af Borgermeesteren som Formand og 2de kommunevalgte Medlemmer, samt under Overtilsyn af af vedkommende Stiftsdirektion, der dannes af Stiftamtmanden og Biskoppen.

Den øverste Bestyrelse af Rigets samtlige Strafarbeidsanstalter henhører under Justitsdepartementet.

For at skaffe Departementet den fornødne Medhjælp i denne Bestyrelse bevilgede Stortinget i 1875 under 9de Marts s. A. overensstemmende med Kongelig Proposition af 30te Januar næstfølgende Gager for en Expeditionschef for Strafanstalt- og Fængselsvæsenet samt for en Sekretair under nævnte Expeditionschef.

Fra 1ste Juli 1875 er derefter under Justitsdepartementet oprettet en egen Afdeling for Strafanstalt- og Fængselsvæsenet.

Medens saavel Arbeidstid som Hvile- og Spisetid eller den saakaldte Dagsorden tidligere har været forskjellig for de enkelte Strafanstalters Vedkommende, har Departementet forat tilveiebringe større Enhed i Administrationen og Lighed i Fangeres Vilkaar under 6te December 1875 udfærdiget en eensartet Dagsorden for alle Rigets Fællesstrafarbeidsanstalter, hvilken traadte i Kraft fra 1ste Januar 1876 og hvorefter Arbeidstiden bliver 11 Timer daglig.

Til en bedre Ordning af forskellige mellem Militæretaten og Agershuus Fæstnings Strafarbeidsanstalt bestaaende Forhold er ved Kongelig Resolution af 27de November 1875 bleven bestemt:

1. „At det hidtil af Fanger ved Agershuus Fæstnings Strafanstalt for Ingeniørdetachmentet udførte Arbeide saavel som det for Fouragemagasinet udførte Arbeide med Modtagelse og Oplæggelse af Hø og Halm fra 1ste Januar 1876 skal ophøre.
2. at der for de for Agershuus Fæstning hidtil uden Godtgjørelse udførte Renovations- og Rengjøringsarbeide øvrevolds og nedrevolds samt for Renholdelsen af Gymnastiklokalet, Hovedvagtens Underofficeers- og Mandskabsværelse, Arresterne og det ensomme Fængsels Celler skal, saalænge disse Arbeider med Justitsdepartementets Samtykke udføres ved Fanger, fra 1ste Juli 1876 at regne, erlægges til Strafanstalten et aarligt Beløb af 650 Spd., der udredes af Fæstningskassen,
3. at der som Godtgjørelse til Agershuus Fæstnings Strafan-

anstalt for Arbeider i og vedkommende det militaire Brødbageri samt i Forraadsmagasinet fra 1ste Juli 1876 bliver at erlægge 32 Skill. pr. Dag for en Fange og 40 Skill. pr. Dag for en Opsynsmand, og

4. at der for det i nævnte Strafanstalt for Militæretaten udførte Skrædder- og Skomagerarbeide skal erlægges $\frac{2}{3}$ af den Betaling, der til enhver Tid maatte være reguleret for de private Arbeidere ved de militære Verksteder“.

Ved Thronhjems Tugthuus har i 1875 været afholdt en Undersøgelsesforretning ved Departementsebedsmænd, hvilken har ledet til forskellige Foranstaltninger med Hensyn til en bedre Ordning af Strafanstaltens Regnskabsvæsen og Arbeidsdrift m. v.

B. Strafanstaltfunktionairerne:

Til Forbedring af Strafanstaltfunktionairernes Vilkaar blev af Stortinget i 1875 overensstemmende med Budgetpropositionen bevilget forskellige Tillæg til deres tidligere Aflønning dels faste med 20 Spd. og 40 Spd. for de lavere Funktionærer til et samlet Beløb af 3,600 Spd., dels midlertidige for Budgetterminen fra 1ste Juli 1875 til 1ste Juli 1876 med Beløb fra 50 Spd. til 150 Spd. for de fleste øvrige Funktionairer til et samlet Beløb af 2,360 Spd.

Kun for Overinspekturerne ved Christiania og Thronhjems Tugthuse samt Direktøren ved Bods-fængslet, for hvilke ogsaa i Budgetpropositionen var opført et midlertidigt Lønstillæg af 150 Spd. for hver, blev intet Tillæg bevilget.

For Organisten ved Agershuus Fæstnings Strafanstalt blev Aflønningen forhøiet fra 40 Spd. til 80 Spd. Bestyreren af Udsalget ved Christiania Tugthuus, Bjelke, bevilgedes et personligt Tillæg af 50 Spd.

For at forestaa Udsalget af Strafanstaltens Fabrikata erholdt Portneren ved Bergens Tugthuus bevilget et Tillæg af 50 Spd. til sin Aflønning.

Medens der til Beklædning overensstemmende med Regulativ af 2den Juli 1876 tidligere har været tilstaaet Betjentene ved Thronhjems Fæstnings Strafanstalt hver 11 Spd. 94 Skill. aarlig, ville de nævnte Betjente i Lighed med hvad der finder Sted ved de øvrige Fæstningsstrafanstalter fra 1ste Juli 1875 erholde de i ovennævnte Regulativ omhandlede Beklædningsgjenstande in natura.

Da Regnskabsførerposten ved Thronhjems Tugthuus i Foraaret 1875 blev ledig, viste det sig umuligt at faa konstitueret en habil Mand i Posten for den for samme normerede Aflønning, der iberegnet Huusleisgodtgjærelse og Procenter af solgte Fabrikata samt et midlertidigt bevilget Lønstillæg ialt androg til omtrent 360 Spd. Departementet maatte derfor bemyndige Stiftsdirektionen til at forhøje Aflønningen til det af Samme foreslaaede Minimumsbeløb 550 Spd., med hvilken Aflønning en Konstitueret ansattes i Posten fra 1ste September 1875. Saavel i Anledning

heraf som med Hensyn til Postens fremtidige Aflønning m. v. indgik derpaa Departementet med underdanigst Indstilling, hvorefter det ved Kongelig Resolution af 8de Januar 1876 naadigst blev bestemt:

1. At de af Justitsdepartementet trufne Bestemmelser, hvorefter der er tilstaaet den for Tiden konstituerede Regnskabsfører ved Thronhjems Tugthuus Gage efter 550 Spd. aarlig — deri indbefattet Huusleiegodtgjærelse, Procenter og Lønstillæg — fra 1ste September 1875 og tilpligtet ham at stille Kaution for et Beløb af 1,000 Spd., approberes,
2. at der i det Strafarbeidsanstalterne vedkommende Budgetforslag, der bliver at forelægge Stortinget i 1876, befales opført som Gage for en Regnskabsfører og Forvalter ved bemeldte Tugthuus 600 Spd., og
3. at det Beløb, hvorfor nævnte Funktionair vil have at stille Kaution, bestemmes til 1,000 Spd.“

Ved Agershuus, Bergenuus og Thronhjems Fæstningers Strafarbeidsanstalter blev Opsynspersonalet paa Grund af det stigende Fangeantal forstærket med resp. 5, 1 og 1 nye Gevaldigere, hvortil Stortinget bevilgede de fornødne Lønninger.

Af de nævnte Gevaldigerposte ved Agershuus Strafanstalt bleve dog med Departementets Samtykke de 3 allerede besatte i Slutningen af Aaret 1874.

Assistenten hos Værksmesteren ved sidstnævnte Anstalt tog Afsked den 15de April 1875, og da Posten ikke kunde erholdes gjenbesat med den for samme fastsatte Løn, blev Forslag om højere Aflønning fremsat for Stortinget i 1876.

Ved Christiania Tugthuus er bleven ansat en Stampe-mester, hvortil Stortinget havde bevilget den begjærte Løn, medens en Opsynsmandspost er inddraget.

Underinspektur ved bemeldte Tugthuus, Dahler, afgik ved Døden den 27de April 1875. Hans Post har i Resten af Beretningsaaret været bestyret af en Konstitueret.

I 1874 blev vakt Spørgsmaal om Afskaffelse af særskilt Natvagt og Forøgelse af Dagvægternes Antal ved Christianssands Tugthuus. Denne Sag blev senere overensstemmende med Tugthuusbestyrelsens Forslag ordnet derhen, at Natvægterposterne fra 1ste Juli 1875 indroges og at der fra samme Tid ansattes i det Hele 9 — mod tidligere 6 — Dagvægtere, der som saadanne skulde have at udføre ikke alene Dagtjenesten men tillige den de 3 tidligere Natvægtere paa-hvilende Tjeneste.

Underinspektur ved Bergens Tugthuus, Hammer, afgik ved Døden den 7de Mai 1875 som Følge af et Knivstik, der blev ham bibragt af en Fange, Svensken Jakob Alexander Wallin. I den Afdødes Sted er Politibetjent Suphammer under 10de September samme Aar bleven beskikket til Underinspektur.

Formanden i Bods-fængslets Inspektion Professor Dr. W. Boeck afgik ved Døden den 10de December 1875. Til

hans Eftermand er under 8de Januar 1876 udnævnt Medicinaldirekteur L. Dahl.

C. Fangeantallet tilligemed statistiske Oplysninger vedkommende samme.

Departementet tillader sig herunder at fremlægge.

I. Opgave, der viser Tilgang og Afgang i Rigets Strafarbejdsanstalter i Aaret 1875 (Tabel I).

Det vil af denne Opgave sees, at Fangeantallet i Rigets Strafarbejdsanstalter ved Begyndelsen af 1875 var 887 Mandspersoner og 268 Kvindespersoner eller tilsammen 1,155 Personer og i Aaret 1875 ere i disse Anstalter indsatte efter Dom 436 Mandspersoner og 115 Kvindespersoner eller tilsammen 551 Personer. Sammenlægges Antallet af de ved Begyndelsen af 1875 hensiddende med Antallet af de i 1875 efter Dom Indsatte, viser det sig, at Antallet af dem, der i Aaret 1875 have hensiddet i Rigets Strafarbejdsanstalter udgjorde 1,706, hvoraf 1,323 Mandspersoner og 383 Kvindespersoner.

Antallet var:

	Mænd	Kvinder	Tils.
i 1866	1814	514	2328
- 1867	1764	522	2286
- 1868	1645	472	2117
- 1869	1692	455	2147
- 1870	1626	454	2080
- 1871	1660	458	2118
- 1872	1559	435	1994
- 1873	1437	412	1849
- 1874	1317	384	1701
- 1875	1323	383	1706

Ved Udgangen af 1875 hensad i Rigets Strafarbejdsanstalter 883 Mandspersoner og 285 Kvindespersoner, tilsammen 1168 Personer.

Fangeantallet ved Udgangen af hvert af følgende 10 Aar var:

	Mænd	Kvinder	Tils.
1866	1242	394	1636
1867	1090	342	1432
1868	1089	323	1412
1869	1074	327	1401
1870	1059	342	1401
1871	1047	318	1365
1872	957	324	1281
1873	923	285	1208
1874	887	268	1155
1875	883	285	1168

Formindskelsen af Fangeantallet i det nævnte Decennium antages for den væsentligste Del at være bevirket ved den ifølge Lov af 9de Juni 1866 (cfr. Lov af 3die Juni 1874) stedfundne Nedsættelse af Straffen for Tyveri.

Antallet af de Personer, der i Løbet af 1875 have hen-

siddet i Rigets Strafarbejdsanstalter, forholder sig til Rigets Folkemængde den 31te December 1875, 1,817,237, omtrent som 1 : 1065, og Antallet af dem, der ved Udgangen af 1875 hensad sammesteds omtrent som 1 : 1556.

I Forbindelse hermed anføres, at det gennemsnitlige daglige Fangebelæg i 1875 har været:

ved Agershuus Fæstnings Strafanstalt	245,00
- Bergenhuus Do. Do.	52,23
- Throndhjems Do. Do.	56,41
- Bodsfængslet	168,10
- Christiania Tugthuus	277,00
- Christianssands Do.	84,34
- Bergens Do.	98,42
- Throndhjems Do.	164,00

II. Opgave, der viser, for hvilke Forbrydelser de Personer, der i Aaret 1875 have hensiddet i Rigets Strafarbejdsanstalter, ere straffældte (Tab. II).

Til nærmere Oplysning om for hvilke Forbrydelser de Personer, der i 1875 have hensiddet i Rigets Strafarbejdsanstalter, ere straffældte, hidsættes efter nærværende Opgave Følgende:

	Hensiddende ved Begyndelsen af Aaret.		Indsatte efter Dom i Aarets Løb.		I Alt.		
	Mp.	Kp.	Mp.	Kp.	Mp.	Kp.	
Forbrydelse mod den offentlige Myndighed	4	-	-	-	4	-	
Eftergjørelse eller Forfalskning af offentlige Dokumenter, Mynter, Pengesedler m. v.	10	-	2	-	12	-	
Mened	4	-	1	-	5	-	
Mord	17	11	1	3	18	14	
Drab	17	2	5	-	22	2	
Fostermord, Barnefødsel i Dølgemaal, Fosterfordrivelse samt Delagtighed deri	-	146	-	22	-	168	
Fornærmelse paa Legeme eller Helbred	17	1	24	-	41	1	
Krænkelser af Andres Frihed	1	-	1	-	2	-	
Ærekrænkelser	-	-	1	-	1	-	
Løvsagtighedsforseelser	Voldtægt	11	-	2	-	13	-
	Blodskam	15	1	3	2	18	3
	Omgjængelse mod Naturen	2	-	5	-	7	-
	Hoer	-	1	-	1	-	2
	Leiermaalsforseelse	-	9	-	26	-	35
	Ulovligt Samlevnet	4	-	9	5	13	5
Forførelse og Rufferi	-	3	1	3	1	6	
Andre Løvsagtighedsforseelser	2	1	3	1	5	2	
Tyveri og Tyvsmedvideri	696	83	337	51	1033	134	
Røveri	13	1	11	-	24	1	
Lateris	813	259	406	114	1219	373	

	Hensiddende ved Begyndelsen af Aaret.		Indsatte efter Dom i Aarets Løb.		I Alt.	
	Mp.	Kp.	Mp.	Kp.	Mp.	Kp.
Transport	813	259	406	114	1219	373
Ulovlig Omgang med Hittegods	2	-	1	-	3	-
Bedrageri og anden Svig	6	3	6	-	12	3
Falsk	35	3	16	-	51	3
Mordbrand	16	1	1	1	17	2
Anden Ildspaesættelse	8	2	1	-	9	2
Beskadigelse af Eiendom eller Gods	1	-	-	-	1	-
Forbrydelse i Ombud eller Bestilling	3	-	-	-	3	-
Forbrydelse mod Søfartsloven	-	-	5	-	5	-
Andre Forbrydelser	3	-	-	-	3	-
	887	268	436	115	1323	383

Procentvis beregnet stiler Forholdet sig saaledes:

	Hensiddende ved Begyndelsen af Aaret.		Indsatte efter Dom i Aarets Løb.	
	Mp.	Kp.	Mp.	Kp.
Forbrydelse mod den offentlige Myndighed	0,5	-	-	-
Eftergjørelse eller Forfalskning af offentlige Dokumenter, Mynter, Pengesedler m. v.	1	-	0,5	-
Mened	0,5	-	0,2	-
Mord	2	4	0,2	3
Drab	2	0,8	1	-
Fostermord, Barnefødsel i Dølgemaal, Fosterfordrivelse samt Delagtighed deri	-	55	-	19
Fornærmelse paa Legeme eller Helbred	2	0,4	6	-
Krænkelser af Andres Frihed	0,1	-	0,2	-
Ærekrænkelser	-	-	0,2	-
Voldtægt	1	-	0,5	-
Blodskam	2	0,4	0,7	2
Omgjængelse mod Naturen	0,3	-	1,5	-
Hoer	-	0,4	-	0,5
Leiermaalsforseelse	-	3	-	22,5
Ulovlig Samlevnet	0,5	-	2	4,5
Forførelse og Rufferi	-	1	0,2	3
Andre Løvsagtighedsforseelser	0,3	0,4	0,7	0,5
Tyveri og Tyvsmedvideri	78	31	75	44,5
Røveri	1	0,4	3	-
Ulovlig Omgang med Hittegods	0,3	-	0,2	-
Bedrageri og anden Svig	0,7	1	2	-
Falsk	4	1	4	-
Mordbrand	2	0,4	0,2	0,5
Anden Ildspaesættelse	0,9	0,8	0,2	-
Beskadigelse af Eiendom eller Gods	0,1	-	-	-
Forbrydelse i Ombud eller Bestilling	0,4	-	-	-
Forbrydelse mod Søfartsloven	-	-	1,5	-
Andre Forbrydelser	0,4	-	-	-

Det vil heraf blandt Andet sees, at af de ved Aarets Begyndelse i Strafanstalterne Hensiddende vare straffældte: af Mandfanger for Tyveri og Tyvsmedvideri 78 % — altsaa over $\frac{3}{4}$ Dele af det hele Antal — for Falsk 4 %, for Mord 2 %, Drab 2 %, Fornærmelse paa Legeme og Helbred 2 %, Blodskam 2 % og Mordbrand 2 % og af Kvindefanger for Fostermord, Barnefødsel i Dølgemaal, Fosterfordrivelse samt Delagtighed deri 55 % — altsaa over Halvdelen af det samlede Antal — for Tyveri og Tyvsmedvideri 31 %, Mord 4 % og Leiermaalsforseelser 3 %. Af de i Aarets Løb Indsatte vare straffældte: af Mandfanger for Tyveri og Tyvsmedvideri 75 % — altsaa $\frac{3}{4}$ Dele af det hele Antal — Fornærmelse paa Legeme eller Helbred 6 %, Falsk 4 %, Røveri 3 %, ulovligt Samlevnet 2 % og Bedrageri og anden Svig 2 % samt af Kvindefanger for Tyveri og Tyvsmedvideri 44,5 %, Leiermaalsforseelser 22,5 %, Fostermord, Barnefødsel i Dølgemaal, Fosterfordrivelse samt Delagtighed deri 19 %, ulovlig Samlevnet 4,5 %, Mord 3 %, Forførelse og Rufferi 3 % og Blodskam 2 %.

III. Opgave der viser Længden af den Straffetid, som de Personer, der i Aaret 1875 have hensiddet i Rigets Strafarbeidsanstalter, ere tilfundne (Tab. III).

Af denne Opgave fremgaar, at Strafarbeide var tilfunden:

	Hensiddende ved Begyndelsen af Aaret.		Indsatte efter Dom i Aarets Løb.		I Alt.	
	Mp.	Kp.	Mp.	Kp.	Mp.	Kp.
Paa Livstid	35	12	-	2	35	14
over 9 Aar	50	96	8	3	58	99
- 6 — til 9 Aar	92	37	6	11	98	48
- 5 — - 6 —	61	6	7	-	68	6
- 4 — - 5 —	101	15	24	7	125	22
- 3 — - 4 —	188	36	64	16	252	52
- 2 — - 3 —	119	17	39	6	158	23
- 1 — - 2 —	132	18	84	14	216	32
fra 6 Maaneder til 1 Aar	109	30	204	56	313	86
under 6 Maaneder	-	1	-	-	-	1
	887	268	436	115	1323	383

Af de nævnte ved Aarets Begyndelse hensiddende Fanger — 887 Mandfanger og 268 Kvindefanger — samt af de efter Dom i Aarets Løb indsatte Fanger — 436 Mandfanger og 115 Kvindefanger — var saaledes tilfunden Strafarbeide:

	Hensiddende ved Begyndelsen af Aaret.		Indsatte efter Dom i Aarets Løb.	
	Mp.	Kp.	Mp.	Kp.
Paa Livstid	4	4,5	-	2
over 9 Aar	6	36	2	3
- 6 — til 9 Aar	10	14	1	9
- 5 — - 6 —	7	2	2	-
- 4 — - 5 —	12	6	5	6
- 3 — - 4 —	21	13	15	14
- 2 — - 3 —	13	6	9	5
- 1 — - 2 —	15	7	19	12
fra 6 Maaneder til 1 Aar	12	11	47	49
under 6 Maaneder	-	0,5	-	-

For de ved Aarets Begyndelse Hensiddendes Vedkommende stiller altsaa Forholdet sig saaledes, at af Mandsfangerne var det største Antal — 21 % eller $\frac{1}{3}$ Deel af det hele Antal — tilfunden en Straffetid af over 3 til 4 Aar medens af Kvindefanger det største Antal — 36 % eller over $\frac{1}{3}$ Deel af det hele Antal — var tilfunden en Straffetid af over 9 Aar.

Af de i Aarets Løb efter Dom Indsatte var nær Halvparten af saavel Mands- som Kvindefanger — nemlig respektive 47 % og 49 % — tilfundne Strafarbejde fra 6 Maaneder til 1 Aar.

IV. Opgave, der viser de Personers Alder, der i Aaret 1875 have hensiddet i Rigets Strafarbejdsanstalter (Tab. IV).

Det sees af denne Opgave, at af Fangerne var i en Alder af:

	Hensiddende ved Begyndelsen af Aaret.		Indsatte efter Dom i Aarets Løb.		I Alt.	
	Mp.	Kp.	Mp.	Kp.	Mp.	Kp.
10—15 Aar	-	-	1	-	1	-
15—18 „	1	-	13	2	14	2
18—20 „	12	1	26	5	38	6
20—25 „	110	40	109	24	219	64
25—30 „	132	64	82	11	214	75
30—40 „	220	92	80	34	300	126
40—50 „	199	38	66	30	265	68
50—60 „	145	24	46	6	191	30
60—70 „	58	8	12	2	70	10
over 70 „	10	1	2	-	12	1
	887	268	436	115	1323	383

Af fornævnte Fanger faldt paa Alderen:

	Hensiddende ved Begyndelsen af Aaret.		Indsatte efter Dom i Aarets Løb.	
	Mp.	Kp.	Mp.	Kp.
10—15 Aar	-	-	-	1
15—18 „	0,5	-	3	2
18—20 „	1,5	0,5	6	4
20—25 „	12	15	25	21
25—30 „	15	24	18,5	10
30—40 „	25	34	18	29
40—50 „	22	14	15	26
50—60 „	16	9	11	5
60—70 „	7	3	3	2
over 70 „	1	0,5	0,5	-

Heraf fremgaar blandt Andet, at af de ved Begyndelsen af Aaret Hensiddende var af Mandsfangerne 25 % — eller $\frac{1}{4}$ Deel af det hele Antal — og af Kvindefanger 34 % — eller $\frac{1}{3}$ Deel af det hele Antal — i Alderen mellem 30 og 40 Aar. Af de i Aaret Indsatte var af Mandsfangerne 25 % — eller $\frac{1}{4}$ Deel — i Alderen mellem 20 og 25 Aar og af Kvindefangerne 29 % i Alderen mellem 30 og 40 Aar, 26 % i Alderen mellem 40 og 50 Aar og 21 % i Alderen mellem 20 og 25 Aar.

V. Opgave, der viser, hvormange af de Personer, der i Aaret 1875 have hensiddet i Rigets Strafarbejdsanstalter, vare Nordmænd, Finner, Lapper, Svensker og af andre fremmede Nationaliteter (Tab. V).

Af Opgaven erfares, at af Fangerne vare med Hensyn til Nationalitet:

	Hensiddende ved Begyndelsen af Aaret.		Indsatte efter Dom i Aarets Løb.		I Alt.	
	Mp.	Kp.	Mp.	Kp.	Mp.	Kp.
Nordmænd	830	259	392	111	1222	370
Finner	4	1	2	-	6	1
Lapper	13	2	13	3	26	5
Svensker	36	5	23	1	59	6
Andre Nationaliteter	4	1	6	-	10	1
	887	268	436	115	1323	383

Der var saaledes af:

	Hensiddende ved Begyndelsen af Aaret.		Indsatte efter Dom i Aarets Løb.	
	Mp.	Kp.	Mp.	Kp.
	%	%	%	%
Nordmænd	94	96,5	90	96
Finner	0,5	0,4	0,5	-
Lapper	1	0,7	3	3
Svensker	4	2	5,5	1
Andre Nationaliteter	0,5	0,4	1	-

VI. Opgave, der viser de Personers ægteskabelige Stilling, der i Aaret 1875 have hensiddet i Rigets Strafarbeidsanstalter (Tab. VI).

Det vil af denne Opgave sees, at af Fangerne vare:

	Hensiddende ved Begyndelsen af Aaret.		Indsatte efter Dom i Aarets Løb.		I Alt.	
	Mp.	Kp.	Mp.	Kp.	Mp.	Kp.
Ugifte	609	213	316	87	925	300
Giftede, som har Børn	195	24	81	16	276	40
Giftede uden Børn	38	6	16	6	54	12
Enkemænd og Enker, som har Børn	38	21	17	5	55	26
Enkemænd og Enker uden Børn	7	4	6	1	13	5
	887	268	436	115	1323	383
samt af:						
Giftede med og uden Børn	233	30	97	22	330	52
Enkemænd og Enker med og uden Børn	45	25	23	6	68	31

Procentvis beregnet var deraf:

	Hensiddende ved Begyndelsen af Aaret.		Indsatte efter Dom i Aarets Løb.	
	Mp.	Kp.	Mp.	Kp.
	%	%	%	%
Ugifte	69	79	73	75
Giftede, som har Børn	22	9	18	14
Giftede uden Børn	4	2	4	5,5
Enkemænd og Enker, som har Børn	4	8	4	4,5
Enkemænd og Enker uden Børn	1	2	1	1
samt af:				
Giftede med og uden Børn	26	11	22	19,5
Enkemænd og Enker med og uden Børn	5	10	5	5,5

Saa vel af de ved Begyndelsen af Aaret Hensiddende som af de i Aarets Løb Indsatte var saaledes — baade af Mandfanger og Kvindefanger — omtrent de tre Fjerdeparter ugifte.

VII. Opgave, der viser de Personers tidligere Livsstilling, som i Aaret 1875 have hensiddet i Rigets Strafarbeidsanstalter (Tab. VII).

Efter Opgaven vare Fangerne med Hensyn til deres tidligere Livsstilling saaledes fordelte:

	Hensiddende ved Begyndelsen af Aaret.		Indsatte efter Dom i Aarets Løb.		I Alt.	
	Mp.	Kp.	Mp.	Kp.	Mp.	Kp.
Ombuds- og Bestillingsmænd	6	1	1	-	7	1
Handelsmænd og Fabrikanter	16	1	8	-	24	1
Haandværkere	2	-	1	-	3	-
Gaardbrugere og Føderaadfolk	14	4	3	1	17	5
Handelsbetjente og Kontorister	3	-	2	-	5	-
Haandværksarbejdere og Læredrenge	224	-	96	-	320	-
Tjenestetyende	19	85	13	24	32	109
Fabrik- og Værksarbejdere	4	-	2	2	6	2
Huusmænd og Inderster	24	2	7	-	31	2
Fiskere	18	-	9	-	27	-
Søfarende	59	2	31	1	90	3
Dagarbejdere	410	62	204	35	614	97
Løsgjængere og Omstreifere	8	9	6	6	14	15
Betlere og Fattiglemmer	4	1	-	-	4	1
Personer i andre Stillinger	19	4	11	-	30	4
Ei opgivet	57	97	42	46	99	143
	887	268	436	115	1323	383

Da Antallet af dem, for hvis Vedkommende deres tidligere Livsstilling ikke er opgivet, er temmelig betydeligt, er ingen procentvis Beregning her anstillet.

For Fremtiden vil der blive sørget for, at Fangeres tidligere Livsstilling af vedkommende Strafanstaltsbestyrere opgives med større Nøiagtighed og Bestemthed end nu. Af de Personer, hvis tidligere Livsstilling ei er opgivet, henhøre dog vistnok de Fleste til Klasserne Dagarbejdere, Haandværksarbejdere og Læredrenge samt Tjenestetyende. Det vil saaledes sees, at Størsteparten af Mandfangerne, saavel af de ved Aarets Begyndelse hensiddende som af de i Aarets Løb indsatte, vare Dagarbejdere eller Haandværksarbejdere og af Kvindefangerne tilhørte enten Tjenestetyende eller Dagarbejderklassen.

VIII. Opgave, som viser, hvormange af de Personer, der i Aaret 1875 have hensiddet i Rigets Strafarbeidsanstalter, ikke tidligere have været straffede og hvormange tidligere have været straffede med Fængsel eller anden Straf end Strafarbejde eller med Strafarbejde (Tab. VIII).

Med Hensyn til om Fangerne tidligere have været straffede viser nærværende Opgave, at af disse vare:

	Hensiddende ved Begyndelsen af Aarets		Indsatte efter Dom i Aarets Løb.		I Alt.	
	Mp.	Kp.	Mp.	Kp.	Mp.	Kp.
Ikke tidligere straffede	157	153	112	36	269	194
Tidligere straffede	730	110	324	79	1054	189
og af de sidstnævnte:						
Med Fængsel eller anden Straf end						
Strafarbeide	113	34	122	45	235	79
Med Strafarbeide	617	76	202	34	819	110

Der var saaledes af:

	Hensiddende ved Begyndelsen af Aarets		Indsatte efter Dom i Aarets Løb.	
	Mp.	Kp.	Mp.	Kp.
Ikke tidligere straffede	18	59	26	31
Tidligere straffede	82	41	74	69
og af de sidstnævnte:				
Straffede med Fængsel eller anden Straf end				
Strafarbeide	13	13	28	39
Straffede med Strafarbeide	69	28	46	30

Det viser sig heraf, at af de ved Aarets Begyndelse Hensiddende var af Mandfangerne ikke mindre end 82 % tidligere straffede og deraf 69 % med Strafarbeide, medens kun 18 % ikke tidligere vare straffede. Af Kvindefangerne var derimod 59 % eller over Halvdelen ikke tidligere straffede, medens 41 % tidligere vare straffede og deraf 28 % med Strafarbeide. Af de i Aarets Løb Indsatte var ogsaa af Mandfangerne 74 % eller tre Fjerdedele af det hele Antal tidligere straffede og deraf 46 % med Strafarbeide, medens 26 % ikke tidligere vare straffede. Af Kvindefangerne var ligeledes den største Del nemlig 69 % tidligere straffede og deraf 30 % med Strafarbeide, medens 31 % ikke tidligere vare straffede.

D. Disciplinen.

I Beretningsaaret er skeet følgende grove Brud paa Ordenen inden Strafarbeidsanstalterne, nemlig:

1. ved Christiania Tugthuus, hvor en Fange, Svensken Abraham Christiansen gjorde sig skyldig i Vold mod en Vagtmester og herfor blev idømt 1½ Aars Strafarbeide. Angjældende er skildret som en meget voldsom Person, der flere Gange har været straffet i Sverige.

2. ved Christianssands Tugthuus, hvor Fange, Svensken Carl Johan Svendson overfaldt en af Vogterne med Knivstik og Slag. Han idømtes herfor 4 Aars Strafarbeide og overflyttedes til Agershuus Fæstnings Strafanstalt;
3. ved Bergens Tugthuus, hvor Fangen, Svensken Jakob Alexander Jakobsen Wallin lumskelig bibragte Underinspektør Hammer et Knivstik, der havde dennes Død til Følge. Han blev for Mord ved Høiesteretsdom af 1ste October 1875 dømt til at have sit Liv forbrudt, hvilken Dom ved Kongelig Resolution af 27de November 1875 blev befalet fuldbyrdet og exekveredes den 25de Januar næstefter.

3 Rømninger have i Aarets Løb fundet Sted. En Fange rømte fra Christiania Tugthuus den 7de December; han var endnu ikke paagreben ved Aarets Udgang, en Fange fra Thronhjems Tugthuus den 18de April 1875; han paagrebtes og indsatte igjen den 22de samme Maaned, og en Fange fra Bodsfængslet den 9de August; han paagrebtes imidlertid strax, efter kun 1½ Times Forløb, saa at han paa Tabellen over Tilgang og Afgang af Fanger i Aarets Løb ikke er opført som undvegen og paagreben.

Desuden ere forskellige mindre Disciplinairforseelser begaaede, men forøvrigt forklares Fangerne i det Hele taget at have udvist et upaaklageligt Forhold.

De sidstnævnte Forseelser mod Ordenen og Disciplinen have i Almindelighed bestaaet i: Opsætsighed og upassende Opførsel mod Opsynet, Ulydighed, Dovenskab og slet Arbeide, Klammeri og Uforligelighed med Medfange, ulovlig Korrespondence eller Meddelelse til Medfange eller Forsøg derpaa, Rapseri og Uredelighed, Besiddelse af utilladte Gjenstande samt Beskadigelse af Inventarium o. s. v.

De anvendte Korrektionsstraffe for formeldte Forseelser have for Fælles-Strafanstaltens Vedkommende været: Tab af Tillægskost, Hensættelse i Strafcelle paa almindelig Fangekost eller paa Vand og Brød samt korporlig Straf (Tamp, Rotting, Riis) og for Bodsfængslets Vedkommende — cfr. § 7 i Lov om Bodsfængslet af 12te Juli 1848 — Berøvelse af Tilsyn med Undtagelse af det nødvendige af Vogteren eller Vand og Brødstraf enten i ordinair Celle eller i lys eller dunkel Strafcelle.

I Aarets Løb ere 192 Fanger tildelte Korrektionsstraffe, nemlig:

	Mænd.	Kvinder.	Tils.
Ved Agershuus Fæstnings Strafanstalt	23	„	23
„ Bergenhuus Do. Do.	5	„	5
„ Thronhjems Do. Do.	6	„	6
„ Bodsfængslet	31	„	31
„ Christiania Tugthuus	52	29	81
„ Christianssands Do.	21	1	22
„ Bergens Do.	15	3	18
„ Thronhjems Do.	6	„	6
	159	33	192

Af de i Bodsfængslet for Disciplinairforseelse afstraffede 31 Fanger ere 5 Fanger straffede 2 Gange, 1 Fange 3 Gange og 1 Fange 4 Gange. Af de nævnte Fanger i Christiania Tugthuus ere af Mandfangerne 5 Fanger straffede 2 Gange og 5 Fanger 3 Gange og af Kvindefangerne 4 Fanger 2 Gange, 1 Fange 3 Gange og 1 Fange 4 Gange. Vedkommende Christianssands Tugthuus ere af Mandfangerne 2 Fanger straffede 2 Gange og 3 Fanger 3 Gange, samt den anførte Kvindefange 2 Gange. Med Hensyn til Bergens Tugthuus ere af de nævnte Mandfanger 4 Fanger straffede 2 Gange. Derhos er for dette Tugthuus forklaret, at foruden de anførte Fanger, der ere afstraffede for mere betydelige Disciplinairforseelser, ere ogsaa nogle Fanger, hvis Antal imidlertid ikke er opgivet, givne Irettesættelse eller berøvede Tillægskost for udvist Skjødsløshed og Dovenskab. Ogsaa for Thronhjems Tugthuus er forklaret, at foruden de ovennævnte Fanger ere enkelte Fanger, hvis Antal ikke er opgivet, afstraffede med Tab af Tillægskost.

Af det samlede Antal Fanger, der i Aarets Løb have hensiddet i Rigets Strafarbeidsanstalter, er saaledes afstraffet for Disciplinairforseelser:

	Mænd.	Kvinder.
Ved Agershuus Fæstnings Strafarbeidsanstalt	7,6 %	„ %
„ Bergens Do. Do.	8 -	„ -
„ Thronhjems Do. Do.	8,8 -	„ -
„ Bodsfængslet	9,5 -	„ -
„ Christiania Tugthuus	25,9 -	13,4 -
„ Christianssands Do.	22,3 -	2,6 -
„ Bergens Do.	11,6 -	9,7 -
„ Thronhjems Do.	3,5 -	„ -

Herved maa dog med Hensyn til Bergens og Thronhjems Tugthuse bemærkes, at som ovenfor anført, Antallet af Fanger, der ere straffede for mindre betydelige Disciplinairforseelser, ikke er opgivet.

E. Sjælepleien og Undervisningen.

Til at yde Fangerne geistlig Omsorg og for at sørge for deres Undervisning er ved Rigets Strafarbeidsanstalter ansat:

ved Agershuus Fæstnings Strafanstalt:

en Præst og en Lærer, der tillige er Klokker; desuden
haves en Sanglærer og en Organist;

ved Christiania Tugthuus:

en Præst og en Lærer, der tillige er Klokker; desuden
haves en Organist, der tillige underviser i Sang, samt
4 Søndagsskolelærere;

ved Bodsfængslet:

en Præst og 3 Lærere, hvoraf 1ste Lærer tillige er
Klokker;

ved Christianssands Tugthuus:

en Præst og en Lærer, der tillige er Klokker; desuden
haves en Søndagsskolelærer og en Organist;

ved Bergenuus Fæstnings Strafanstalt og Bergens Tugthuus:
fælles for begge Anstalter en Præst og en Lærer, der
tillige er Klokker; desuden haves ved Bergens Tugt-
huus ogsaa en Søndagsskolelærer;

ved Thronhjems Fæstnings Strafanstalt og Thronhjems
Tugthuus:

fælles for begge Anstalter en Præst og en Lærer, der
tillige er Klokker; desuden haves ved Thronhjems
Fæstnings Strafanstalt ogsaa en Hjælpeleer.

Den præstelige Virksomhed udøves væsentlig gennem
Afholdelse af Gudstjeneste paa Søn- og Helligdage, den
specielle Sjæleomsorg ved Samtaler med Fangerne, Udfø-
relse af de ministerielle Forretninger — Daab, Konfirmation,
Aaltergang og Begravelse — samt Undervisning i Religion,
Kathekisation og Bibellæsning.

Af Lærerne har været givet Undervisning hovedsagelig
i Religion, men dog ogsaa, saavidt Omstændighederne have
tilladt det, ved Siden deraf i Læsning, Regning, Skrivning
og Sang.

Skoleundervisningen tiltrænger imidlertid ved flere af
vore Anstalter en større Udvikling og bedre Ordning, hvor-
til der efterhaanden vil blive virket.

Ved hver Anstalt haves en Bogsamling, indeholdende
foruden religiøse Bøger flere Skrifter af belærende Indhold,
naturhistoriske, historiske og geographiske, samt Karter og
Regnebøger m. v., hvoraf Fangerne erholde udlaant de
Bøger, som Præsten, der bestyrer Bogsamlingen, anseer
passende for dem til Læsning om Søndagene og i Hvile-
tiderne. Ogsaa Bogsamlingerne bør efterhaanden udvides
og forbedres.

Hver Fange har sin Psalmebog. Derhos findes i Rege-
len paa vedkommende Fangelokaler flere Bibler, Nye Testa-
menter, Postiller og Bønnebøger til Afbenyttelse for Fangerne.

Ved Agershuus Fæstnings Strafanstalt, Christiania Tugt-
huus, Bodsfængslet samt begge de Bergenske Anstalter er
nu indført Landstads Psalmebog og ved begge de Thron-
hjemske Anstalter Hauges Psalmebog.

Medens det ved de fleste af Rigets Strafarbeidsanstalter
i længere Tid efter vedkommende Bestyreres Bestemmelse
har været paalagt samtlige Fanger at overvære Gudstjene-
sten om Søn- og Helligdagene, har dens Bivaanelse tidligere
været en frivillig Sag for Fangerne ved Agershuus Straf-
anstalt. Departementet har imidlertid ved Cirkulairskrivelse
af 12te November 1875 bestemt som Regel for samtlige
Rigets Strafarbeidsanstalter, at Fangerne have at deltage i
Gudstjenesten, dog at det i særegne Tilfælde skal være
overladt Bestyreren efter Samraad med Præsten at tilstaa
en Fange Fritagelse herfor i kortere eller længere Tid,
naar saadant maatte findes rigtigt.

Af Præsterne ved Anstalterne er indgivet Beretninger
om Sjælepleien og Undervisningen i disse, for Bodsfængslet
for Aaret 1875 men for de øvrige Anstalter for Terminen

fra 1ste Juli 1875 til 30te Juni 1876, i hvilken Anledning bemærkes, at der vil blive draget Omsorg for at Beretningerne ogsaa for disse Anstalter for Fremtiden ville blive afgivne for Kalenderaaret istedetfor som tidligere for Budgetterminen.

Af de nævnte Beretninger skal man tillade sig at meddele følgende Uddrag:

Agershuus Fæstnings Strafanstalt:

Den anordnede kirkelige Gudstjeneste har som sædvanligt været afholdt hver Søn- og Helligdag. Kommunion har været forrettet fire Gange for 60 Individuer, hvoraf 30 kommunicerede een Gang, 28 to Gange og 2 tre Gange. Desforuden er Sakramentet meddelt til 3 Fanger paa Sygestuen. Medens Fangernes udvortes Forhold i det Hele maa siges at være godt, er der dog forholdsvis kun Faae, der lægge for Dagen nogen dyberegaaende Sands for sine aandelige Anliggender.

Skoleundervisningen og Sangøvelserne have været drevet som tidligere.

Bergenshuus Fæstnings Strafanstalt:

Gudstjeneste har regelmæssig været afholdt Søn- og Helligdage. Kommunion har været afholdt 3 Gange for 14 Kommunikanter foruden 1 Sygekommunion. Den aandelige Tilstand blandt Fangerne har været omtrent som i de foregaaende Aar, megen Sløvhed, især blandt de Ældre, og lidet af sand Vækkelse. Dog har Guds Ord i det forløbne Aar ogsaa her fundet Vei til et og andet Hjerte med sin Formaning og sin Trøst.

En Fange, som tidligere har voldt megen Møje, har i det forløbne Aar atter viist sig fra den vrangvillige og gjenstridige Side. Han er en meget fordærvet Person og har et trodsigt, hovmodigt Gemyt. Der er fundet Grund til indtil Videre at fritage ham for at gaa i Kirke, da han derom gjentagne Gange havde yttret et indstændigt Ønske. I den senere Tid har hans Forhold bedret sig noget, men han har fremdeles et for Guds Ord uimodtageligt Hjerte.

Læreren har 1 Gang om Ugen holdt Bibellæsninger og Katekismusforedrag, og tildeels, naar det har været hensigtsmæssigt, anvendt Tiden til at oplæse et Stykke af en god Bog for Fangerne. Desuden har han ledet Sangøvelserne blandt dem.

Læselysten blandt Fangerne har været ret tilfredsstillende.

Thronhjems Fæstnings Strafanstalt:

Gudstjeneste, der afholdes i Tugthuskirken, har været forrettet for Fangerne hver 3die Søndag og Helligdag — Gudstjeneste afholdes nemlig hver Søn- og Helligdag vexelviis for Tugthusets Mandfanger, dets Kvindefanger og Fæstningsfangerne —. Ligeledes har Bibellæsninger regelmæssig været afholdte hver 3die Uge for Fangerne paa et af Strafanstaltens egne Lokaler. Nadvertjeneste blev afholdt for Fangerne 3 Gange i Tugthusets Kirke. Nadvergjæsternes

Antal var 12 og deres samlede Antal Nadvernydelser 29. Af disse Nadvergjæster vare 3 nye, som altsaa i Aarets Løb bleve optagne i Strafanstaltens Nadvermenighed. 1 Fange blev trods hans Anmodning om Nadveren afholdt fra samme Særskilt er forhandlet ved Samtaler med samtlige Fanger.

Hjælpeleereren ved Strafanstalten har holdt Postillæsning hver Søn- og Helligdag, da Fangerne ikke havde Gudstjeneste i Tugthuskirken. Han har derhos i 1 a 2 Timer paa Søn- og Helligdags-Eftermiddagene underviist omtrent 20 Fanger i Skrivning, Retskrivning, Grammatik og Kirkehistorie.

Strafanstaltens Bogsamling er nogenlunde. Der er i Aarets Løb indkjøbt flere Bøger.

Bodsfængslet:

Gudstjeneste er afholdt hver Søn- og Helligdag undtagen 3die Søndag efter Trefoldighed paa Grund af Reparation i Centralhallen, og 8de Søndag efter Trefoldighed, da alle Lærere vare borte i Ferien. I dette Aar har ingen Støi eller Uorden fundet Sted under Gudstjenesten, idetmindste ingen saadan, som har vakt almindelig Opmærksomhed. Der er, som ofte tidligere bemærket, al Grund til at antage, at Fangerne, idetmindste Pluraliteten, sætte stor Priis paa Gudstjenesten; der er ogsaa Adskillige, som gjerne ville være tilstede hver Søndag, om det var muligt. Førstelæreren har præket en Søndag hver Maaned.

Kommunion er afholdt 24 Gange for 87 Fanger, 1 Fange 4 Gange, 1 Fange 3 Gange, 10 Fanger 2 Gange og 60 Fanger 1 Gang.

2de Fanger ere i Aarets Løb blevne konfirmerede.

Om Udøvelsen af den specielle Sjælepleie yttres Præsten blandt mere Følgende:

„Ligeover for disse forskjellige Slags Fanger har jeg under Udøvelsen af min geistlige Sjælepleie fulgt den Fremgangsmaade, som jeg efter Andres og da væsentlig mine Formænds Erfaring — forsaavidt jeg har kunnet skaffe mig Kundskab derom — og derhos tillige efter min egen, har troet at være den tjenligste. Først og fremst er det da Guds Ords Tugt og Trøst, der er holdt frem, eftersom Tilfældet har krævet det Ene eller det Andet, og jeg har faaet Indtrykket af, at Fangen har taget sig Straffen for let eller for tung. Under Udøvelsen af denne Ordets Tugt og Trøst har jeg selv havt for Øie og søgt at holde frem for Angjældende „Straffens Betydning baade som Gjengjældelse for Synd og som Middel til Forbedring, paa en Gang en Tilskikkelse fra den vrede Gud og fra den forbarmende Fader.“ Det har derfor været mig meget om at gjøre at holde frem for Fangernes Bevidsthed, at Straffen baade er et Onde og et Gode, og kun bliver et Gode for den, der lærer at ydmyge sig under Guds straffende, men retfærdige Haand.

Jeg har i min Virksomhed bestræbt mig for at gaa

frem med den Forsigtighed, som jeg har troet Forholdets Vanskelighed i det enkelte Tilfælde har udkrævet, vel vidende, at Formeget af Tugt eller Trøst, eller en feilagtig Anvendelse af det Ene eller Andet lettelig kan virke i modsat Retning af det Maal, hvortil der sigtes.

Det har fremdeles været min Bestræbelse at behandle Fangerne naturligt og roligt, og for at vinde deres Fortro- lighed og Tillid med al den Nedladenhed, som Fængslets disciplinaire Forhold tillader. Og det er min Tro, at jeg ved denne Maade at behandle Fangerne paa, har faaet frem mangen Tilstaaelse og Medelelse, der paa anden Maade vanskelig skulde være tilveiebragt.

Ligesom omtalt i min forrige Beretning har jeg ogsaa i det forløbne Aar søgt ved Samtaler og Katekisationer over Søndagens Præken dels at komme efter, hvorvidt Fangerne have været opmærksomme eller kunnet tilegne sig Noget af det som er foredraget, dels yderligere hjælpe dem til at bevare det Hørte. Derhos begyndte jeg forrige Aar med at lade Fangerne lære nogle Salmer udenad — et Krav af mig, som vakte i Almindelighed megen Glæde, da der var kun nogle faa, der yttrede Misfornøielse dermed, og Een, som rent ud negtede at lære en Salme. Imidlertid besindede han sig efter nogen Tids Forløb. Ved denne Fremgangs- maade viste det sig, at kun et mindre Antal Fanger vare vante til fra Skole og Konfirmationsforberedelsen at lære enkelte Kjernesalmer eller Salmevers udenad, medens det for den større Mængde var noget ganske Nyt. Oprindelig var det min Tanke ved denne Anordning dels at faa Stof til Samtale under mine Cellebesøg, dels paa en mere til- talende Maade end ved Lærebogens Ord at bibringe og befæste hos Fangerne Kristendommens Hovedsandheder. Jeg minder dem da ogsaa om, at de skulle tage disse Vers med sig som en særlig Erindring om Fængslet, og at de vel bevarede kunne ved Aandens Paamindelse blive et Værge og Værn i Fristelsens Stund mod Fristerens snedige Anløb. Men denne Udenadlæren af Salmer er bleven mig i mange Tilfælde en Vei til at lære Fangernes Hjertetilstand at kjende og det i en Grad langt over hvad jeg kunde tænke mig, saa jeg ogsaa af den Grund agter fra Tid til anden at blive ved dermed. Thi ethvert Middel, der tjener til at vejlede En med Hensyn til hvad der bor i en Fanges Indre maa der sættes Pris paa. Det gjælder jo nemlig ved Fangens Behandling for Præsten ikke mindre end for enhver anden Fængselsfunktionær at kunne tage sit Udgangspunkt i den sande, vistnok ofte nøgne og fattige Virkelighed, dersom der skal arbeides med noget Haab om Frugt.“

Undervisningen er foregaaet efter den tidligere ved- tagne Ordning og efter den Timeplan som nu i nogen Tid har været gjældende. Fangerne have i Læretiden udvist Orden og Sømmelighed, om end ikke altid den tilbørlige Lærelyst, — dog, dette gjælder kun en liden Deel. Foruden den anordnede Skoleundervisning er 10 Fanger i en Time

ugentlig en Tid af Aaret underviste i Tydsk af Første- lærer.

I Sangundervisning en Time ugentlig have 38 Fanger deeltaget.

Psalmodikon er uddeelt til 25 og Skrivebog til 54 Fanger.

Bogsamlingen er forøget til 1,687 Bind.

Christiania Tugthuus:

Gudstjeneste er regelmæssig afholdt hver Søn- og Helligdag (vexelviis for Mandfanger og Kvindefanger hver anden Søndag) og af Fangerne bivaanet med Stilhed og sømmelig Orden.

Tvende i Anstalten fødte uægte Pigebørn ere blevne døbte.

En Fange konfirmeredes. Han var Søn af en Huus- mand, 17 Aar gammel, og for grovt Tyveri indsat i Tugt- huset paa 8 Maaneder.

Kommunion har været afholdt 6 Gange. Kommunion- prøven har som sædvanlig enhver Fange, der ikke tilforn har kommuniceret i Tugthuset, været underkastet før han tilstededes Adgang til Sakramentet. Sakramentets Betyd- ning, Betingelsen for at erholde Velsignelse og den For- pligtelse, dets Brug paalægger, har været Gjenstand for Samtaler. Saavidt skjønnes har der hos de Fanger, der melde sig til Deeltagelse i dette Naademiddel, været Trang til og Længsel efter at stedse Adgang til det. Den større Deel af Fangerne, navnlig af Mandfangerne, holder sig imidlertid formedelst Sløvhed og Ligegyldighed for deres aandelige Vel borte fra Benyttelsen af Sakramentet.

Om Fangernes aandelige Tilstand er ikke noget Særegt at mærke. Den kristelige Oplysning er god, hos Flerheden meget god. Sand christelig Erkjendelse og et virkeligt Troesliv aabenbarer sig kun hos Faae; et verdsligt Sinds Ligegyldighed for alt aandeligt Liv er fremherskende hos den store Hob.

Skolerne — Ugeskolen, Søndagsskolen og Sangskolen — have med Undtagelse af de sædvanlige Ferier været i sta- dig Gang.

I Ugeskolen undervises nu foruden i Religion tillige i Skrivning og Regning.

For saameget som muligt at sysselsætte Fangerne paa en gavnlig og underholdende Maade om Søndagene har Departementet i Slutningen af 1875 til et Forsøg tilladt, at der paa de Søndage, da Mandfangerne have Søndags- skole om Formiddagene af en dertil særskilt antagen Mand om Eftermiddagene holdes Foredrag for disse over Gjen- stande af Almeeninteresse.

En af Byens Damer har velvilligen paataget sig om Søndagene i Middagstimerne at oplæse Stykker af gode Bøger til Underholdning og Opbyggelse for Kvindefan- gerne.

Bogsamlingen er forøget med 129 Bind. Bøger til

Belærelse, Opbyggelse og Underholdning have været udliveredede til Fangerne. Læselysten er god.

Christianssands Tugthuus:

(Beretningen omfatter Tiden fra 1ste Juli 1875 til Anstaltens Nedlæggelse i Juni Maaned 1876.)

Høimessegudstjenesterne bleve regelmæssig forrettede. Ligeledes afholdtes de fra gammel Tid i denne Anstalt brugelige Aftensgudstjenester de 3 store Høitidsaftener og Nytaarsaften.

Skolerne — saavel Søndagsskolen som Eftermiddags-skolen om Vinterdagene — fortsattes uafbrudt indtil Fangerens Overflyttelse fandt Sted, ligesaa Bønholdelsen Morgen og Aften.

Præsten bemærker derhos, at ligesom han i sin forrige Beretning havde den Glæde at kunne give et lysere Billede af Anstaltens Forholde, end tidligere for flere Aar kunde skee, saaledes er der ogsaa al Grund til at gjentage samme gode Vidnesbyrd for Anstaltens sidste Aar. Navnlig fortjener den Opførsel, som Mandfangerne i det Hele viste, et godt Skudsmaal. Hos Kvindefangerne forekom det derimod Præsten nu og da at være Tegn til en mindre god Aand; dog maa tilføies, at just blandt disse havde Anstalten nogle af sine bedste Fanger, ja enkelte, om hvis oprigtige Omvendelse Præsten føler sig overbeviist.

Af hvad Præsten yderligere anfører, skal man tillade sig at hidsætte Følgende:

„Skjønt det ogsaa for dette Aar maa siges, at det forkyndte Guds Ord kun bar liden for Menneskeøine synlig Frugt, medens der var talrige Kjendetegn paa Ligeegyldighed og Sløvhed, har dog den præstelige Gjærning været mig meget kjær. Det forstaar jeg bedst nu, efterat jeg har mistet den. Om der end var enkelte Fanger, som voldte stor Møie og Brydsomhed, var der dog i det Store og Hele en Endrægtighed og Venlighed udbredt over Fængslet, som gjorde det behageligt at have sin daglige Gang der. Jeg kan ei undlade at udtale, hvormeget jeg skylder Hr. Forstander Soelberg for, at min sidste Fængselstid staar for mig i en kjær Erindring, hvorledes hans sjeldne Evne til paa samme Tid at holde Alt indtil den mindste Detail i den strengeste Orden inden Fængslet og dog at vinde samtlige Fangers oprigtige Hengivenhed bidrog til at gjøre Gjærningen let for alle Anstaltens øvrige Funktionairer. I den senere Tid har jeg ogsaa faaet Øiet mere og mere op for, hvad der kan udrettes i et Fængsel, naar man blot arbejder i en Aand, og tillige for, af hvilken overordentlig Vigtighed et heldigt Valg af Personale er, og det ikke alene i de overordnede Poster, men lige ned til Vægtene og Opsynskvinder, at den Aand, hvori Forstanderen vil have Fængslet styret, virkelig kan naae ud gennem hele Fængslet til dets inderste Kroge. Blot en enkelt Vægter, der mangler Takt til rettelig at omgaaes Fangerne eller Forstand til at udføre Ordres, kan gjøre stor Skade i et

Fængsel. Det er formentlig ei formeget sagt, at paa et ligefra Bestyrer og Præst til den laveste Funktionair heldigt valgt Personale, der driver sin Gjærning i den kristelige Kjærligheds Alvor, Visdom og Enighed, kommer fast Alt an inden en Strafanstalt.“ —

og endelig:

„I 12 Aar har jeg arbeidet i Christianssands Tugthuus og lærte jeg i dem en stor Flok af vore Forbrydere at kjende. Mange, kanske de fleste af dem, vare saadanne, som gaee ind og ud i vore Strafanstalter, men der var dog ikke faae — maaske flere end almindelig menes — der forlod den betraadte Forbryderbane, og, Gud skee Lov, nogle var der ogsaa, om hvilke det tør haabes, at de under Fængslets Trængsel lærte Herren at kjende.“

Bergens Tugthuus:

Gudstjeneste paa Søn- og Helligdage har i det forløbne Tidsrum regelmæssig været afholdt i Anstalten.

Kommunion har været afholdt 4 Gange for 21 Kommunikanter og derhos 3 Sygekommunioner.

3 Fanger erholdt en fuldstændig Konfirmationsundervisning, men antoges ikke til Konfirmation paa Grund af Mangler ved deres Forhold i Anstalten.

Fangerens ydre Forhold i det forløbne Tidsrum maa i det Hele taget vistnok siges at have været ret tilfredsstillende. De udgaaede Fanger have tildeels været stærkt optagne af Planer for sin Fremtid og der har hos adskillige af disse vist sig glædelige Tegn paa Afsky for Forbryderlivet og paa den vaagnende Sands for en bedre Anvendelse af deres Evner og Kræfter. Vistnok have Tilbagefald fundet Sted, naar Friheden har været nydt en Stund, og det er da navnlig Drukkenskab og slet Selskab, som paanyt har styrtet dem i Elendigheden. Og det maa vel ogsaa ifølge stadig Erfaring befrygtes, at flere af dem efterhaanden ville komme til at vende tilbage til Strafanstalterne. Men om En og Anden, navnlig blandt de udgaaede Kvinder, haves dog det sikre Haab, at de for bestandig have vendt Fængselsmuren Ryggen og ere blevne reddede for Samfundet.

De i Aarets Løb indkomne Fanger have i Regelen vist liden Bedrøvelse over sit Fald og sin Ulykke. Især gjælder dette tidligere straffede Personer. Som en Undtagelse herfra maa dog anføres, at en oftere straffældt og nylig dimitteret Fange, efter for Tyvsbrøde paanyt at være indsat i Strafanstalten, i længere Tid lagde for Dagen et til Fortvivlelse grændsende Mismod, der syntes at være virkelig Syndenød. Senere er han bleven fattet og rolig, men den sande Fred har endnu neppe fundet Veien til hans Hjerte.

Den aandelige Gjennemsnitstilstand hos Fangerne har været en sløv Ro og denne sløve Ro er just en slem Hindring for Guds Ords indgribende Virkning paa deres Hjerter. Straffelivet i vore Fællesanstalter har jo ofte en sørgelig Magt til at afstumpe Sjælen og svække den Enkeltes hele Følelsesliv. Selv Interessen og Bekymringen for Fami-

lien i Hjemmet tager undertiden af i de nye Forhold og der knyttes uheldsvangre kammeratslige Forbindelser mellem mange af disse fra forskellige Steder sammenbragte Mennesker. Man seer dette med Bedrøvelse, man veed, at disse i Strafanstalten knyttede Bekjendtskaber ofte ere til stor Skade for Fangens senere Liv. Men desværre det staar ikke i Ens Magt at forhindre dem trods de Advarsler og Paamindelser, man i denne som i andre Henseender ved Leilighed kan anbringe.

Men er den fortrolige Sammenslutning i mange Tilfælde fordærlig, saa maa det dog ogsaa paa den anden Side fremhæves, at den er gavnlig for deres Vedkommende, som ere vaagnede eller holde paa at vaagne til en bedre Erkjendelse. Ogsaa inden Fængslerne øver den kristelige Samfundsand sin velgjørende, støttende og befæstende Indflydelse, og sandelig der kan nok trænges Sammenslutning mellem de faa virkelig alvorlige Sjæle just paa saadanne Steder, hvor der er samlet saamegen Fordærvelse og hvor Forargelsens Magt er saa stor.

Endelig meddeler Præsten den ovenfor omhandlede Fange Alexander Wallins Omvendelseshistorie og ytrer derom:

„Jeg troer, at Wallins Omvendelseshistorie og hans Henrettelse har været en kraftig Prædiken for mange af Fangerne og at de alvorlige Paamindelser, de samtlige derigjennem have faaet, ikke saa let ville glemmes. Forhaabentlig ville de ialfald bære Frugt for Fangeres disciplinaire Forhold baade her og i andre Strafanstalter.“

Læreren (Klokkeren) ved Anstalten har holdt ugentlige Bibellæsninger og Katekismusforedrag, ledet Sangøvelserne samt i Forening med Præsten underviist vankundige og ukonfirmerede Fanger.

Søndagsskolen har under sin Lærer fortsat sin Virksomhed paa samme Maade som tidligere.

En Dame har godhedsfuldt fortsat sine Læse- og Skrive-timer om Søndagenes Eftermiddage for Kvindefangerne.

Thronhjems Tugthus:

Gudstjeneste har været afholdt for Fangerne paa Søn- og Helligdage vexelviis for Mandfanger og Kvindefanger hver 3die Uge. Bibellæsninger har regelmæssig været afholdt hver 6te Uge for Kvindefangerne. Paa hver Søn- og Helligdag har Klokkeren holdt Postillæsning for den af Tugthusets Fangeafdelinger, som den Dag ikke har haft Gudstjeneste. Nadvertjeneste er afholdt 4 Gange for Mandfangerne og 4 Gange for Kvindefangerne. Nadvergjæsternes Antal var 65 — 20 Mandfanger og 45 Kvindefanger — og deres samlede Antal Nadvernydelser henholdsviis 50 og 119. Af disse Nadvergjæster vare 20 nye — 11 Mandfanger og 9 Kvindefanger — som altsaa i Aarets Løb bleve optagne i Strafanstaltens Nadvermenighed. 19 Mandfanger og 11 Kvindefanger bleve trods deres Anmodning om Nadveren afholdte fra samme.

Konfirmation er i Aarets Løb forrettet een Gang, idet en 24 Aar gammel Kvindefange blev konfirmeret paa 3die Søndag i Advent. Konfirmationsunderviisning er meddelt 6 andre ukonfirmerede Fanger, men ingen af disse ere blevne konfirmerede i Beretningsaaret.

Af Fanger, der ikke tilhøre den lutherske Kirke, har der i Tugthuset hensiddet 3 Græsk-Katholske fra Rusland. Disse have faaet Underviisning paa Kvænsk ved Klokkeren.

Præsten forklarer derhos, at han stadig har forhandlet med en Mængde Fanger enkeltvis i særskilte Samtaler og at dette har været hans sværeste Arbejde og tillige det, som har optaget hans meste Tid.

Læreren (Klokkeren) har om Hverdagene underviist flere Partier i Kathekismus og Bibelhistorie, tildeels ogsaa i Læsning og Norsk samt enkelte Fanger i Skrivning og Regning.

Forøvrigt øve mange Fanger sig paa egen Haand i Skrivning og Regning, hvortil de have Anledning, da flere Stentavler i dette Aar ere anskaffede og uddeelte til hvert Fangelokale og Regnebøger samt Forskrifter, opklæbde paa Pap, paa Begjæring gives Fangerne tillaans.

Bogsamlingen er, skjønt den i de sidste Aar har faaet en betydelig Tilvæxt og der ogsaa i dette Aar er anskaffet ikke saa faa nye Bøger, endnu ikke tilstrækkelig for Behovet, hvilket den dog med Tiden kan blive, da Departementet i Aarets Løb har samtykket i, at der indtil Videre anvendes 15 Spd. aarlig til Indkjøb af passende Bøger.

Endelig bemærker Præsten, at han i December 1874 modtog som Gave fra det norske Bibelselskab 30 Bibler og 60 Ny Testamenter hovedsagelig for løsladte Straffanger, men at disse hellige Skrifter nu paa det Allernærmeste ere uddelte og at han til Uddeling til Fangerne ved deres Løsladelse ogsaa mangler gode christelige Traktater og andre mindre Opbyggelsesskrifter.

F. Sundhedstilstanden.

Af de fra Lægerne afgivne Indberetninger om Sundhedstilstanden i Strafarbeidsanstalterne i Aaret 1875 hidsettes Følgende:

Agershuus Fæstnings Strafanstalt:

Antallet af de i Aaret 1875 behandlede Sygdomstilfælde udgjorde 103, hvoraf 20 overførtes fra 1874 og 83 indtraf i Aarets Løb. 84 Patienter helbrededes, 2 løslodes af Strafanstalten i Bedring, 3 døde og 14 overførtes til 1876. I disse Tal er ogsaa medtaget de Patienter, der paa Grund af Sygelighed have været behandlede med Medicin og Sygekost uden derfor at have været indlagte paa Sygestuerne. Derimod er ikke medregnet de Sygdomstilfælde, som have fordret Anvendelse af Medicin, men ikke af Sygekost. Paa Sygestuerne har været indlagt 32 Fanger for 48 Sygdomstilfælde (enkelte have nemlig været indlagte

flere Gange) i 1502 Dage, altsaa har det gjennemsnitlige daglige Belæg paa Sygestuerne været $4\frac{4}{3}\frac{2}{6}\frac{2}{5}$.

Af Skjørbug forekom intet udtalt Tilfælde.

Af de 3 Fanger, der i Aarefs Løb afgik ved Døden, døde en af Lungebetændelse, en af Lungesvindstot og en af chronisk Bronchit.

I Aaret 1875 har der været et noget større Antal Sygdomstilfælde end sædvanligt, men i det Hele taget har Sundhedstilstanden været god.

Bergenhuss Fæstnings Strafanstalt.

Sundhedstilstanden var i 1875 ikke fuldt saa god som i det foregaaende Aar, især i den første Halvdel af Aaret, da der forekom flere akutte Tilfælde, især Affektion af Respirationsorganerne, paa samme Tid som ogsaa lignende Affektioner vare almindelige i Byen. I Juli og August forekom nogle Tilfælde af Diarrhoe, hvilken Sygdom paa den Tid ogsaa var almindelig i Byen.

I Aarets Løb har der for betydeligere Sygdomme været behandlet 18 Fanger, hvoraf 16 bleve helbredede eller i væsentlig Grad bedrede og 2 døde, den ene af Blærebetændelse og den anden af Brysttæring.

Throndhjems Fæstnings Strafanstalt.

I Anstaltens Sygestuer er i 1875 ialt behandlet 27 Patienter, hvoraf 4 tilbageliggende fra 1874 og 23 indkomne i Aarets Løb. Udskrevne bleve 23 og vare 4 tilbageliggende ved Aarets Udgang. 3 Fanger have i længere Tid henligget paa Sygestuerne.

Af Dødsfald forekom intet og ei heller noget Tilfælde af Sindssygdom. Derimod forsøgte en Fange Selvmord, hvortil ikke kan paavises nogen anden Grund end en nedbrudt Sindsstemning, som vistnok væsentlig skyldtes Svækkelse ved Onani.

De hygieniske Forhold inden Anstalten ere gode og har Sundhedstilstanden i 1875 i det Hele taget været tilfredsstillende, idet man med Undtagelse af et Par Tilfælde af Typhus forøvrigt har været forskaanet for epidemiske Sygdomme.

Bodsfængslet.

Antallet af de i Aaret 1875 behandlede Sygdomstilfælde blandt Fangerne beløb sig til 114, hvoraf 104 vare ubetydeligere, medens 10 maatte henregnes til større Sygdomme. 3 Fanger have henligget paa Sygeafdelingen (i Sygecelle). Af de nævnte 10 Patienter bleve 5 helbredede, 2 bedredes, 1 døde og 2 laae tilbage under Behandling ved Aarets Slutning. 3 af disse vare allerede angrebne ved Indkomsten. En led af Brystsvaghed med Blodhoste, 1 af Gonorrhoea, 1 af Keratitis; af disse døde den Brystsyge af Phthisis, 1 helbrededes og 1 udgik i Bedring. De øvrige større legemlige Sygdomme frembød ingen speciel Interesse og stode neppe i nogetsomhelst Afhængighedsforhold til Fængselslivet.

De lettere Sygdomme have sjelden fordret mere end

1 til 2 Dages Sengeliggende og have deels været i fuldkommen Overensstemmelse med den almindelige Sygdomskonstitution udenfor Fængslet, deels været fremkaldte ved de under Arbejdet virkende ydre Indflydelser, deels været medbragte udenfra.

Af Sygdomstilstande med sjælelige Lidelser har der været behandlet 4, idet 2 led af sygelig Forstemning og 2 af udpræget Sindssygdom.

De 2de førstnævnte bleve senere friske og ved godt Mod. Af de sidstnævnte helbrededes den ene i Fængslet, medens den anden udgik i Bedring ved Straffetidens Udløb, men blev nogen Tid efter indlagt paa Gaustad Asyl.

Vægtforholdene have i 1875 viist et gunstigere Resultat end i de næstforegaaende Aar. Dette skriver sig fra, at man har anseet det hensigtsmæssigt at anstille hyppigere Veininger af Fangerne og strax et væsentligere Tab har viist sig bevilge Tillægskost; denne er derfor benyttet i nogen videre Udstrækning end før.

For en stor Deel af de Nyoptagne er Anlæggelse af Underklæder anbefalet. Størsteparten af disse have nemlig i det frie Liv baaret Underklæder, hvorved Resikoen ved at nægte dem saadanne bliver desto større. En bedre Sundhedstilstand haabes at ville opveie den herved forøgede Udgift.

Forøvrigt have de hygieniske Forhold været tilfredsstillende og ved hyppige Besøg paa Cellerne har der været ført Kontrol med, at Reenholdelse og Luftning af disse, ligesom Reenlighed med Personlighed har været iagttaget paa tilbørlig Maade.

Christiania Tugthus.

Antallet af de paa Sygestuerne behandlede Sygdomstilfælde udgjorde i 1875 60 med 2,437 Forpleiningsdage.

	Mp.	Kp.	Tils.
Fra 1874 vare tilbageliggende	6	3	9
I Aarets Løb indkom	24	27	51
	30	30	60
Af disse			
bleve helbredede	24	23	47
udskrevne i Bedring	1	2	3
døde	2	1	3
og vare tilbageliggende ved Aarets Slutning	3	4	7
	30	30	60

Det gjennemsnitlige daglige Belæg har været $6\frac{2}{3}$, medens det i 1874 var $9\frac{1}{4}$ og i det foregaaende Femaar $8\frac{2}{3}$.

Desuden har et større Antal Fanger været behandlede for diverse Onder uden at indlægges paa Sygestuerne.

Tre Dødsfald indtraf blandt Fangerne, nemlig en Mandsfange, som var indlagt paa Sygestuen for Catarrhus, men der angrebes af en Lungeaffektion, som endte med gangræna pulmonum, en Mandsfange, som døde af vitia organica cordis, og en Kvindefange, som efter $4\frac{1}{2}$ Maanedes Ophold paa

Sygestuen døde af morbus Brighti og hydrops. Ligeledes afgik et 13 Timer gammelt paa Sygestuen født Pigebarn ved Døden af debilitas congenita.

Sundhedstilstanden paa Anstalten har været god. Ingen Sygdom har vist sig epidemisk og ei heller forekom noget udtalt Tilfælde af Sindssygdom.

Endelig tilføier Lægen følgende. Sammenlignet med de fra Bods-fængslet offentliggjorte Beretninger kunde Sygeligheden ved Christiania Tugthuus synes uforholdsmæssig stor, hvilket dog vistnok ikke er Tilfældet, naar man tager i Betragtning den store Forskjel, der er mellem disse to Anstalter og mellem deres Besætning.

Af Tugthuusfangerne er ved Indkomsten en Deel i en længere fremskreden Alder og en Deel er sygelige, medens Bods-fængslet har Adgang til at nægte Modtagelse af saadanne Individuer, som ikke ere legemlig eller aandelig tilfredsstillende og tillige har den Fordeel, at dets Fanger er i en forholdsvis gunstig Levealder. Hvad der ogsaa for Sygelisterne bliver af væsentlig Vægt er, at man paa Bods-fængslet, deels fordi alt Arbeide foregaaer i Cellerne og deels fordi Arbeidet som Følge deraf tildeels er af en ganske anden Beskaffenhed, ikke behøver at sygmelde Fangerne for derved at faae dem fri for Arbeide og indlagte paa særegne Sygerum, og at derfor mange Sygdomstilfælde der vilde kunne behandles uden at vedkommende Fange behøver at sygmeldes. Hvad der for Tugthusets Vedkommende i denne Sammenligning stiller det ugunstigere er foruden de ved Indlæggelsen allerede medbragte chroniske Sygdomstilfælde desuden Barselskonerne, hvilke som Regel blive i 60 Dage paa Sygestuerne for at pleie deres Børn, inden de udskrives til Arbeide.

Christianssands Tugthuus.

(Indberetningen er afgiven for Terminen 1 Juli 1875—30 Juni 1876).

I det nævnte Tidsrum har været indlagt paa Sygestuerne 28 Mandfanger og 12 Kvindefanger tilsammen 40 Fanger i 486 Dage. Udenfor Sygestuerne ere behandlede ialt 166 Tilfælde.

I det Hele taget maa Sundhedstilstanden inden Tugthuset i det omhandlede Tidsrum betegnes som god. Nogle enkelte Tilfælde af Skjørbug overførte fra 1ste Halvaar 1875 behandlede i Juli, senere har denne Sygdom ikke vist sig inden Anstalten. I de to sidste Kvartaler af 1875 viste sig jevnlige Tilfælde af Tyfoidefeber, hvoriblandt 3 grove. Af disse døde en Kvindefange i December 1875. Efter dette Dødsfald foretoges en gennemgribende Renselse; Sygestuerne evakueredes; Gulve, Vægge og Tag vaskedes og overkalkedes, Sengesteder og Rekvisita opbrændtes og siden har Anstalten været forskaanet for denne Sygdom.

Saavidt Beretningen for det nævnte Tidsrum.

Hertil kan føies, at efter den tidligere afgivne Beretning for Terminen fra 1 Juli 1874 til 30 Juni 1875 var

Sundhedstilstanden blandt Fangerne i den første Halvdel af 1875 mindre god. Kardialgi var den almindeligste Sygdom, medens der ogsaa viste sig nogle Tilfælde af Pneumonie, Skjørbug og Typhus. 2 Mandfanger afgik ved Døden, den ene i April Maaned af Pneumonie i begge Lunger og den anden i Juni Maaned pludselig efter et Par Dage at have lidt af Symptomer, som hentydede paa Typhus.

Bergens Tugthuus.

Ialt ere behandlede paa Sygestuerne 26 Fanger i 1173 Dage.

	Mp.	Kp.	Tils.
Fra 1874 vare tilbageliggende	2	1	3
og i Aarets Løb indlagte	18	5	23
	20	6	26
Af disse			
bleve helbredede	16	2	18
udskrevne i Bedring	„	2	2
udgik uhelbredet	„	1	1
(— blev efter Løsladelsen indlagt paa Byens Sygehuus —)			
og vare tilbageliggende ved Aarets Slutning	4	1	5
	20	6	26

Antallet af dem, der tiltrængte Lægebehandling uden at blive indlagte paa Sygestuerne udgjorde 62, der led af forskellige mindre betydelige Sygdomme.

I 1875 indtraf intet Dødsfald. Forøvrigt bemærkes, at Bestyreren i sin Beretning har anført, at Sundhedstilstanden inden Anstalten i det Hele taget har været god.

Throndhjems Tugthuus.

I Tugthusets Sygestuer er i 1875 ialt behandlet 90 Patienter.

	Mp.	Kp.	Tils.
Fra 1874 vare tilbageliggende	6	10	16
I Aarets Løb ere indkomne	19	55	74
	25	65	90
Heraf ere udskrevne	23	61	84

og tilbageliggende ved Aarets Slutning 2 4 6
Sygedagenes Antal udgjorde 3,220 eller omtrent 36 pr. Individ.

Da det samlede Antal Fanger, der i 1875 have hendsiddet i Anstalten udgjør 271 Individuer, nemlig 173 Mænd og 98 Kvinder vil Procentforholdet af de paa Sygestuerne behandlede til det samlede Fangeantal udgjøre omtrent 33 pCt., medens derimod Forholdet med Hensyn til de forskellige Kjønn stiller sig saaledes, at det af Mandfanger bliver omtrent 14 pCt., medens det derimod for Kvindefangernes Vedkommende gaaer op til 66 pCt., et Forhold, der er saa misligt, at det ikke kan beroe alene paa Tilfældet, men formentlig maa have sin Grund i flere sammenstødende uheldige Omstændigheder, af hvilke de væsentligste antages at være:

1. en i Regelen længere Straffetid.

2. en ved Indsættelsen i Strafanstalten mere nedbrudt Hilse og deraf følgende mindre Modstandskraft til at modstaae Fængselslivet med dets langvarige Indespærreren og øvrige uundgaelige Ulemper, og endelig
3. det forandrede Kosthold, i hvilken den i de senere Aar indførte Brug af Hestekjød danner det væsentligste Moment. Erfaringen synes nemlig at vise, at der gives et ikke ubetydeligt Antal Kvindefanger, som aldeles ikke kan fordøje denne Kost, som stadig frembringer Brækninger og andre Fordøielsesbesværigheder. Dette har en væsentlig Andeel i den større Sygelighed, som stadig hersker inden Kvindeafdelingen. Ønskeligt vilde det derfor efter Lægens Formening være, om Hestekjødet for Kvindefangernes Vedkommende kunde udgaae som reglementeret Kost og at Oxekjød kom istedet.

Foruden de paa Sygestuerne behandlede Syge behandlede endvidere 261 mindre betydelige Sygdomstilfælde.

Intet Dødsfald forekom og ei heller noget Tilfælde af Sindssygdом.

Hvad forresten de hygieniske Forhold inden Strafanstalten angaaer, saa maa disse med Undtagelse af hvad ovenfor er oplyst om Kvindefangernes Kosthold siges at være tilfredsstillende, især efter at der i Aarets Løb er skaffet særskilte Sovelokaler til en stor Deel af Fangerne, hvorved naturligviis meget er vundet i sanitair Henseende.

Endelig kan her mærkes, at Bestyreren i sin Beretning har anført, at Sundhedstilstanden inden Anstalten i 1875 var nogenlunde og at Sygeligheden blandt Fangerne ikke var større end i de foregaaende Aar.

Det vil af Foranstaaende sees, at der i Aaret 1875 i Rigets samtlige Strafanstalter er indtruffet ialt 12 Dødsfald, der fordeler sig saaledes:

	Mp.	Kp.	Tils.
i Agershuus Fæstnings Strafanstalt	3	"	3
- Bergenhuus Do. Do.	2	"	2
- Bodsfængslet	1	"	1
- Christiania Tugthuus	2	1	3
- Christianssands Tugthuus	2	1	3

I Alt 10 2 12

I Trondhjems Fæstnings Strafanstalt og i Bergens og Trondhjems Tugthuse forekom intet Dødsfald.

Dødsprocenten for det Antal Fanger, der i Aaret 1875 have hensiddet i Rigets Strafarbejdsanstalter, bliver saaledes:

for Mandfanger (1323)	0,7 pCt.
- Kvindefanger (383)	0,5 "
og for det samlede Antal af begge Kjøen (1706).	0,7 "

Sygeudgifterne have i Aaret 1875 udgjort:

ved Agershuus Fæstnings Strafanstalt	565 Spd.	23 β
- Bergenhuus Do. Do.	107	— 37½ -
- Thronhjems Do. Do.	78	— 37 -
- Bodsfængslet	150	— 15 -
- Christiania Tugthuus	343	— 3 -
- Christianssands Do.	130	— 39 -
- Bergens Do.	99	— „ -
- Thronhjems Do.	165	— 39 -

Da det gennemsnitlige daglige Fangebelæg i 1875 har været:

ved Agershuus Fæstnings Strafanstalt	245,00
- Bergenhuus Do. Do.	52,23
- Thronhjems Do. Do.	56,41
- Bodsfængslet	168,10
- Christiania Tugthuus	277,00
- Christianssands Do.	84,34
- Bergens Do.	98,42
- Thronhjems Do.	164,00

saa falder af Sygeudgifterne for Aaret paa hver Fange:

ved Agershuus Fæstnings Strafanstalt	2,31 Spd.
- Bergenhuus Do. Do.	2,05 —
- Thronhjems Do. Do.	1,39 —
- Bodsfængslet	0,89 —
- Christiania Tugthuus	1,24 —
- Christianssands Do.	1,55 —
- Bergens Do.	1,01 —
- Thronhjems Do.	1,01 —

Med Hensyn til de af Lægen ved Thronhjems Tugthuus fremsatte Anmærkninger angaaende Kostholdet og da vavnlige Brugen af Hestekjød til Kvindefangerne i bemeldte Anstalt, maa bemærkes, at Tugthuuskommissionen, der forøvrigt antager at Ulemperne for en Deel hidrøre fra Kjødets Kvalitet, saasnart den blev bekjendt med Lægens Udtalelser, anmodede Overinspektøren om at indskrænke Brugen af Hestekjød for Kvindefangernes Vedkommende, samt at Departementet har billiget denne Foranstaltning og udbedet sig Tid efter anden meddeelt Forklaring om, hvorledes samme har virket for i Tilfælde at kunne tage Sagen under videre Overveielse.

G. Arbeidsvirksomheden.

Arbeidsvirksomheden drives i vore Strafarbejdsanstalter hovedsagelig for offentlig Regning, det vil sige, Anstalterne selv indkjøbe Raastoffene, tilvirke og afhænde Produkterne. For en Deel udføres dog ogsaa noget Arbejde for privat Regning, saaledes at de Private tillægge Materialierne og alene yde Betaling for det udførte Arbejde. Derhos anvendes Arbeidskraften til Arbejde i Anstalternes egen Tjeneste deels til forskjellige Huusgjerninger saasom Reengjørelse, Vask og Madlavning m. v. deels til

at forfærdige og reparere Beklædningsgjenstande samt til Bygningsarbeider og Vedligeholdelse af Maskiner og Inventarium m. m.

Fangerne arbeide saaledes enten for offentlig Regning, privat Regning eller i Anstalternes egen Tjeneste. Hvad der tilvirkes for offentlig Regning, afhændes deels direkte fra Anstalterne deels gennem Udsalg ved disse. Ved Bods-fængslet er dog intet Udsalg, men Fængslet leier Boutik-lokale, ligesom endeel af de ved Trondhjems Tugthaus tilvirkede Fabrikata afhændes gennem en Handelsmand i Trondhjem. Heller ikke Christianssands Tugthaus har havt noget eget Udsalg, men Afsætningen er, forsaavidt den ikke er foregaaet direkte ved Forstanderen, for den væsentligste Deel skeet gennem en reisende Handelsagent.

De væsentligste Arbeidsgrene ved vore Strafanstalter have været: Steenhugger-, Skomager-, Skrædder-, Snedker-, Smede- og Bødkerarbeide, Kurvarbeide, Forarbeidelse af Legetøi og Huusgeraadsgjenstande, Drevplukning, Tilvirkning af uldne Varer som Klæde og Trikotage m. m., Spinding, Vævning, Syning, Strikning og Vask samt Binding af Fiskegarn og Not m. m.

For at opmuntre til Flid og god Opførsel tilstaaes Fangerne en Tillægskost og som en Bestanddeel af denne Tobak.

For de Arbeider, hvorfor Arbeidstaxt kan fastsættes, bestemmes et vist Pensum, som Fangerne skulle udføre for at erholde enten enkelt eller dobbelt Portion af Tillægskost. Hvor Arbeidstaxt ikke lader sig fastsætte, indrømmes Fangerne for udvist Flid Tillægskost efter Bestyrerens Bestemmelse. Ved Bods-fængslet benyttes dog ikke Tillægskost i dette Øiemed men alene til Forbedring af den ordinaire Kost. Derimod er ved denne Anstalt indført en Klasseinddeling med 5 Klasser med gradvise Indrømmelser for hver Klasse af visse i og for sig ringe Nydelser. Efter et bestemt Ophold i hver Klasse kan Fangen, naar han er flittig og opfører sig vel, rykke op i en højere Klasse og erholde de dermed forbundne Goder. Straffes han, nedsættes han igjen i en lavere Klasse.

Arbeidsvirksomheden er i de senere Aar gaaet adskiligt fremad ved flere af vore Strafanstalter. For at søge denne fremmet og udviklet paa den rette Maade maa man imidlertid gjøre sig Rede for, hvilket Maal der ved Arbeidet agtes naaet. I saa Henseende hersker der formentlig Enighed om, at Arbeidet foruden at virke til Fremme af Disciplinen og Bevarelse af Fangens Sundhed fremfor Alt

skal tjene til at opdrage ham for Friheden ved at give ham Lyst til Arbeide og bibringe ham Færdigheder, der gjøre ham dygtig til Selverhverv i det frie Liv. Alene herved vil Straffen kunne fuldbyrdes paa en til dens Hensigt svarende Maade. Ved Valget af Beskjæftigelse maa derfor tagges Hensyn hertil og ikke alene til at bringe det størst mulige pekuniaire Udbytte ud af Virksomheden. At den økonomiske Fordeel ogsaa maa have for Øie er klart, men den maa ikke være det eneste bestemmende og afgjørende Princip, hvorefter Arbeidsdriften anordnes og ledes. Ved Spørgsmaalet om Udbyttet af denne maa derfor de nævnte Hensyn tillægges tilbørlig Vægt.

Foruden den Indflydelse som Valget af for Fangerne hensigtsmæssige Beskjæftigelser maa have paa Afkastningen af Arbeidsvirksomheden, er der imidlertid mange andre Omstændigheder, som bidrage til, at denne maa blive ringe. En stor Deel af Fangerne have før deres Indsættelse været hengivne til Lediggang og Dovenskab, saa at de først under streng Disciplin maa vænnes til at arbeide, en stor Deel ere aldeles uøvede til alt Arbeide og endelig er der mange, der paa Grund af Alder og Sygelighed ikke ere arbeidsføre. Flere indkomme med aldeles nedbrudt Helbred og henligge gennem længere Tid paa Sygestuerne. Ikke faae afstraffes for disciplinaire Forseelser ved at hensidde i Celle uden Arbeide. Megen Tid gaaer med til Opretholdelsen af den bestaaende Dagsorden saavel som til Underviisning, Bibellæsninger, Kathekisationer og Samtaler med Præsten. Fremdeles maa erindres, at Straffetiden for en større Mængde er saa kort, at det er umuligt at bringe Fangerne til nogen Færdighed i Arbeide, hvormed de ikke tidligere have været sysselsatte. Ogsaa Fangeantallets Størrelse ytrer sin Indflydelse; er det meget stort, vil det være vanskeligt at skaffe lønnende Beskjæftigelse til Alle; er det lidet, maa ofte fordelagtigt Arbeide indskrænkes eller opgives. Hertil kommer Lokalernes Beskaffenhed og andre særegne Forhold ved de enkelte Anstalter, som kunne virke hemmende for en hensigtsmæssig og fordeelagtig Anbringelse af Arbeidskraften. Og endelig beroer Udbyttet af Arbeidsvirksomheden for en ikke ringe Deel paa, hvilke Materialier der benyttes, i hvilke Kvantiteter disse kunne indkjøbes, og hvilken Avance der efter Konjunkturernes Medfør kan beregnes paa dem.

Efter disse Bemærkninger skal man tillade sig at meddele følgende Oversigt over Nettoudbyttet af Arbeidsdriften ved Rigets Strafanstalter i Beretningsaaret:

	Agershuus Fæstnings Strafarbeidsanstalt.		Bergenhuus Fæstnings Strafarbeidsanstalt.		Trondhjems Fæstnings Strafarbeidsanstalt.		Bodsfængslet.		Christiania Tugthuus.		Christianssands Tugthuus.		Bergens Tugthuus.		Trondhjems Tugthuus.	
	Spd.	Sk.	Spd.	Sk.	Spd.	Sk.	Spd.	Sk.	Spd.	Sk.	Spd.	Sk.	Spd.	Sk.	Spd.	Sk.
Bruttoindtægterne have udgjort	19,926	1	9,556	53	6,048	118	15,292	29	62,298	109½	13,633	15½	15,286	49	4,843	11
Udgifterne til Materialier m. v. have andraget til	10,781	71	5,258	65½	3,808	86½	11,558	19½	33,375	57	6,864	95	8,467	13	2,861	48
Igjen	9,144	50	4,297	107½	2,240	31½	3,734	9½	28,923	52½	6,768	40½	6,819	36	1,981	83
Tillægges eller fratrækkes Forøgelsen eller Formindskelsen af Totalsummerne af Beholdningerne af Materialier m. v.	÷ 575	46	+1,037	112½	+ 441	115	+1,318	15½	÷4,776	48	÷4,798	68	÷ 428	12½	+ 906	86
udkommer	8,569	4	5,335	100	2,682	26½	5,052	25	24,147	4½	1,969	92½	6,391	23½	2,888	49

som den rene Indtægt af Fangernes Arbeide.

Herved maa dog mærkes, at for Bodsfængslet samt Christianssands og Trondhjems Tugthuse er blandt Bruttoindtægterne ikke medregnet Værdien af det fra Arbeidsdriften til Anstaltens eget Brug præsterede. Tillægges denne bliver Arbeidsfortjenesten for Bodsfængslet 7,398 Spd. 21½ Sk., for Christianssands Tugthuus 3,243 Spd. 80 Sk. og for Trondhjems Tugthuus 5,018 Spd. 24 Sk.

Fordeles nu Arbeidsfortjenesten paa det gennemsnitlige daglige Fangebelæg fremkommer følgende Resultat:

	Gjennemsnitlig daglig Fangebelæg.	Udbytte for hver Fange		
		for Aaret	daglig.	pr. Arbeidsdag.
		Spd.	Sk.	Sk.
for Akershuus Fæstnings Strafarbeidsanstalt	245,00	34,98	11,50	13,81
- Bergenhus Do. Do.	52,23	102,14	33,58	40,32
- Trondhjems Do. Do.	56,41	47,55	15,63	18,77
- Bodsfængslet	168,10	44,01	14,47	17,37
- Christiania Tugthuus	277,00	87,17	28,66	34,41
- Christianssands Do.	84,34	38,46	12,64	15,18
- Bergens Do.	98,42	64,94	21,35	25,63
- Trondhjems Do.	164,00	30,60	10,06	12,08

Aaret er regnet til 304 Arbeidsdage.

Med Hensyn til Virksomheden ved de enkelte Anstalter skal man i Korthed tillade sig at anføre:

Agershuus Fæstnings Strafarbeidsanstalt.

Arbeidsdriften har som tidligere været fortsat hovedsagelig med Steenhuggerarbeide, Snedkerarbeide, Skomager- og Skrædderarbeide samt forskjellige Arbeider for Ingenieur-detachmentet og Militairetaten. Virksomheden er i Beretningsaaret forøget og udvidet, for en Deel som Følge af et større Fangebelæg. Det tidligere paaankede Forhold til Militairetaten, der bidrog til at formindske Udbyttet af Arbeidsdriften er nu søgt rettet, i hvilken Anledning man til-

lader sig at henvise til den ovenfor under de almindelige Bemærkninger indtagne Kongelige Resolution af 27 November 1875. Som en medvirkende Aarsag til at Arbeidsdriften ikke har givet et større Udbytte anfører Bestyreren, at en stor Deel af Fangerne ere gamle og skrøbelige. Af Storthinget i 1875 er bevilget de fornødne Midler til Anskaffelse af en tidsmæssig Dampmaskine. Dennes Opsættelse paabegyndtes i Slutningen af Beretningsaaret.

Udbyttet af Arbeidsdriften var i 1875 pr. Fange for Aaret 34 Spd. 118 Sk., daglig 11,50 Sk. og pr. Arbeidsdag 13,81 Sk., medens det i Budgetterminen 1874—1875 var: for Aaret 27 Spd. 17 Sk., daglig 8,92 Sk. og pr. Arbeidsdag 10,72 Sk. og i 1873: for Aaret 22 Spd. 18 Sk., daglig 7,28 Sk. og pr. Arbeidsdag 8,74 Sk.

Der er Grund til at antage, at Udbyttet af Virksomheden ved denne Anstalt fremdeles vil stige.

Bergenhuus Fæstnings Strafarbeidsanstalt.

Ved denne Anstalt har Hovedbeskæftigelsen fremdeles været simplere Snedkerarbeide. Ved Siden deraf er udført noget Skomagerarbeide, Hornarbeide (Forfærdigelse af simple Kamme), Børstenbinderarbeide samt Binding af Not og Plukning af Drev. Tidligere bestod Snedkerarbeidet for den væsentligste Deel i Forfærdigelse af Fiskekasser (til Export af Fisk), men da Søgningen efter disse paa Grund af Handelskonjunkturerne er betydelig indskrænket, er det nu fornemmelig Huusgeraadsgjenstande, der ere Gjenstand for Tilvirkning. Dette er imidlertid mindre fordeeltigt. Forfærdigelsen af de nævnte Fiskekasser passede nemlig især godt for Begyndere og Ældre, ligesom Rummet er for indskrænket for andet Snedkerarbeide.

En mindre god Sundhedstilstand mellem Fangerne har ogsaa haft sin Indflydelse paa Udbyttet af Arbeidsdriften.

Denne udgjorde i Beretningsaaret pr. Fange: for Aaret 102 Spd. 17 Sk., daglig 33,58 Sk. og pr. Arbeidsdag 40,32 Sk.; i Budgetaaret 1874—1875 var den: for Aaret

95 Spd. 75 Sk., daglig 31,44 Sk. og pr. Arbeidsdag 37,75 Sk.

Throndhjems Fæstnings Strafarbeidsanstalt.

Arbeidsvirksomheden har hovedsagelig bestaaet i Snedker-, Kurvmager- og Skomagerarbeide. For nogen Deel have Fangerne ogsaa været beskæftigede med Dreier-, Bødker- og Smedearbeide, Haandsaugskjæring og Steenhuggerarbeide, det sidste dog efter en mindre Maalestok. Skrædderarbeidet har væsentlig været indskrænket til Forfærdigelse af Fangeklæder og af Klæder til Betjentene. Derhos anvendes nogle Fanger til Brødbagning i det militaire Brødbageri samt til Reengjøring m. m. for Fæstningen og til forskellige Huusgjerningsarbeider for Anstalten selv. Med Hensyn til disse sidste Arbeider har Bestyreren gjort opmærksom paa, at Betalingen for Fangers Arbeide i Brødbageriet er uforholdsmæssig liden og at Reengjøringen m. m. for Fæstningen præsteres gratis samt at Værdien af de nævnte Arbeider for Anstalten selv ikke ere bragte i Regning, hvilket Alt selvfølgelig leder til et mindre Udbytte af Arbeidsdriften. Paa Grund af at der vil blive vakt Spørgsmaal om Anstaltens Nedlæggelse i den nærmeste Fremtid, er der ikke truffen nogen Forføining for at tilveiebringe nogen Forandring i det paaankede Forhold til Militairtaten, hvorimod forøvrigt er sørget for fornøden Berigtigelse i vedkommende Budgetforslag.

Til Anstalten er anskaffet en Symaskine til Brug saavel ved Skomager- som Skrædderarbeide, hvortil den med Fordeel benyttes.

Udbyttet af Arbeidsvirksomheden var i 1875 pr. Fange: for Aaret 47 Spd. 66 Sk., daglig 15,63 Sk. og pr. Arbeidsdag 18,77 Sk. og i Budgetaaret 1874—1875: for Aaret 43 Spd. 114 Sk., daglig 14,45 Sk. og pr. Arbeidsdag 17,35 Sk.

Bodsfængslet.

Ved Anstalten drives en mangesidig Arbeidsvirksomhed, der har været i jevn Fremgang. Blandt de vigtigste Arbeidsgrene kan nævnes Snedker-, Smede-, Kurv- og Stelmagerarbeide. Hertil kommer forskellige Arbeider, der udføres for privat Regning saasom Vævning, Syning af Sække, og Klistring af Fyrstikæsker m. m. Arbeidsfortjenesten er i 1875 steget betydelig mod i de nærmest foregaaende Aar, hvilket Direktøren forklarer at have sin Grund i en friere Værksdrift som Følge af, at Inspektionen fra 1 Januar 1875 har approberet Ugelisterne istedetfor at den før kun approberede en begrændset Priiskourant.

Som anført var Udbyttet af Arbeidsvirksomheden i 1875 pr. Fange: for Aaret 44 Spd. 1 Sk., daglig 14,47 Sk. og pr. Arbeidsdag 17,37 Sk., medens det i 1874 var: for Aaret 30 Spd. 7 Sk., daglig 9,88 Sk. og pr. Arbeidsdag 11,86 Sk. og i 1873: for Aaret 32 Spd. 112 Sk., daglig 10,83 Sk. og pr. Arbeidsdag 13 Sk.

Christiania Tugthuus.

Anstaltens væsentligste Arbeidsfelt er Fabrikation af uldne Varer saasom Klæde, Sengetæpper, Multum, Flonel, Trikotage af forskjellig Sort og Uldgarn. Tidligere har der ogsaa ved Siden heraf i stor Udstrækning været drevet paa Snedker-, Skomager-, Skrædder- og Steenhuggerarbeide samt for Kvindefangernes Vedkommende Vask.

Paa Grund af Fangeantallets Aftagen har imidlertid i Beretningsaaret flere af disse Arbeidsgrene betydelig maattet indskrænkes. Saaledes har alt Skomager- og Skrædderarbeide for Armeens Depot maattet indstilles, Steenhuggerarbeidet er ganske lidet, og Vask er hovedsagelig kun udført for offentlige Indretninger. Snedkerværkstedet har dog fremdeles været nogenlunde besat, men med adskillig daarligere Arbeidere end tidligere.

Hvad selve Fabrikvirksomheden angaaer, da har der været megen Vanskelighed ved at faae de Arbeider, der udføres af Mandfangerne, godt udført, fordi den største Deel af disse enten have en kort Straffetid og saaledes ikke blive tilstrækkelig oplærte, eller ere gamle og svage, som ikke due till saadant Arbeide. Der har især været Mangel paa duelige Vævere.

Endelig bemærker Overinspektøren, at det Tryk, som har hvilet over det private Forretningsliv, ogsaa har yttret sin Virkning paa Afsætningen af Anstaltens Fabrikata og at det er at befrygte, at Bruttoindtægterne, der i 1875 have været betydelig mindre end i 1874, ville aftage.

I Beretningsaaret er anskaffet et Sæt Spindemaskiner med Tilbehør, hvortil af Stortinget i 1874 var bevilget 2,000 Spd., medens der er medgaaet 2029 Spd. 1 Sk. Derimod vare de af samme Storting givne Bevilgninger til en Spindemaskine, 6 mekaniske Vævstole og en longitudinal Overskjæringsmaskine respektive af Beløb 500 Spd., 1,700 Spd. og 350 Spd. endnu ikke disponerede ved Udgangen af Beretningsaaret. En mindre Strikkemaskine er anskaffet for et Beløb af 67 Spd. 33 Sk.

Udbyttet af Arbeidsvirksomheden i 1875 var pr. Fange: for Aaret 87 Spd. 20 Sk., daglig 28,66 Sk. og pr. Arbeidsdag 34,41 Sk. mod i 1874: for Aaret 75 Spd. 50 Sk., daglig 24,79 Sk. og pr. Arbeidsdag 29,77 Sk.

Christianssands Tugthuus.

Ogsaa ved denne Anstalt har ligesom tidligere den egentlige Hovedbedrift været Forfærdigelse af vævede Sager. Derhos er i saa stor Udstrækning, som Forholdene have tilladt, fortsat med Forarbeidelse af saadanne kourante Sager som Skibskister, Iiskasser, Pindestole og alle Slags Fiskegarn. Med Fabrikationen af Legetøi er man derimod ophørt og istedet herfor begyndt med at forarbeide mere nyttige Gjenstande saasom forskellige Slags Stole og Kjøkkeninventarium, Kjælker, Rugekasser m. V. Indsendelse af Fabrikata til Bodsfængslets Udsalg har ikke været fornøden, da Afsætningen i den senere Tid har kunnet fore-

gaae paa Stedet. For at bevirke Afsætning er der foretaget en Priisnedsættelse paa de ældre Beholdninger af Makrelgarn, Træsko, Halmsko og Blomsterpinder; til den nedsatte Priis er den største Deel deraf bleven solgt. Forøvrigt har i Slutningen af Beretningsaaet med Anstaltens Nedlæggelse for Øie den hele Arbeidsvirksomhed maattet lide adskillige Indskrænkninger, hvilket har bevirket, at Udbyttet af samme er bleven noget mindre end antagelig ellers vilde bleven Tilfældet. Dette var som anført pr. Fange: for Aaret 38 Spd. 55 Sk., daglig 12,64 Sk. og pr. Arbeidsdag 15,18 Sk. I Budgetterminen 1874—1875 var det pr. Fange: for Aaret 36 Spd. 73 Sk., daglig 12,04 Sk. og pr. Arbeidsdag 14,45 Sk.

Bergens Tugthaus.

Arbeidsvirksomheden har i 1875 været den samme som i de senere Aar. Mandsfangerne have væsentlig været beskæftigede med Snedker-, Skomager- Bødker- og Kurvmagerarbeide samt Drevplukning og Kvindefangerne med Spinding, Vævning, Søm, Vask og Låpning af Klæder.

I sin Beretning yttre Bestyreren blandt Andet om Arbeidsvirksomheden:

„Hvad Fangerne angaaer, maa det overhovedet siges, at de have været særdeles flittige, og at de interesserer sig for sit Arbeide, hvad formeentlig meget skriver sig derfra, at man har ladet det være sig magtpaaliggende at sætte Fangerne til det Arbeide, hvortil deres Evner og Lyst gjorde dem mest skikkede. For en Deel Fanger kan ogsaa Hensynet til, at de i Anstalten erhvervede Færdigheder kan komme dem til Nytte efter Løsladelsen, bidrage i væsentlig Grad til at holde Interessen oppe.“

Udbyttet af Arbeidsvirksomheden for 1875 var som ovenfor anført pr. Fange: for Aaret 64 Spd. 113 Sk., daglig 21,35 Sk. og pr. Arbeidsdag 25,63 Sk., medens det for Budgetterminen 1874—1875 var: for Aaret 62 Spd. 4 Sk., daglig 20,39 Sk. og pr. Arbeidsdag 24,49 Sk.

Thronhjems Tugthaus.

Hidtil have ved denne Anstalt Fangerne saa godt som udelukkende været beskæftigede med Bankning og Hegling af Hamp, Spinding og Tvinding af Hampegarn, Binding af Not, Spinding af Haargarn samt Vævning af Lærreder og Gulvtæppetøi m. m.

Ved den ovenfor omhandlede i Vaaren 1875 afholdte Undersøgelse af Forholdene ved Anstalten blev det imidlertid henstillet til Tugthausbestyrelsen at virke for, at der efterhaanden kunde sættes igang en for Fangerne nyttigere og for Anstalten mere lønnende Arbeidsdrift, hvorefter man i den sidste Halvdel af Beretningsaaet er begyndt med at lade Mandsfangerne udføre noget Snedker- og Bødkerarbeide samt at sysselsætte Kvindefanger med forskellige Arbeider for privat Regning saasom Søm, Vævning, Strikning og Fjærplukning m. m.

Det tør haabes, at fortsatte Bestræbelser i denne Retning med Tiden ville føre til et heldigt Resultat.

Efter hvad ovenfor er anført, udgjorde Udbyttet af Arbeidsvirksomheden for 1875 pr. Fange: for Aaret 30 Spd. 72 Sk., daglig 10,06 Sk. og pr. Arbeidsdag 12,08 Sk. For Budgetterminen 1874—1875 var Udbyttet pr. Fange: for Aaret 27 Spd. 65 Sk., daglig 9,06 Sk. og pr. Arbeidsdag 10,87 Sk.

Som medvirkende Grund til det forholdsviis mindre Udbytte anfører Overinspektøren fremdeles ligesom i tidligere Beretninger, at den største Deel af Fangerne ere Fiskere og Fjeldfinner, der ikke have noget Begreb om Arbeide udenfor deres Bedrift, og at mange indkomme i en svag og ussel Tilstand, der gjør dem uskikkede til Arbeide.

H. Forpleiningen.

Fangernes Bespiisning foregaaer for Anstaltens egen Regning med Undtagelse af ved Christianssands Tugthaus, hvor den ligesom tidligere fremdeles har været overtaget som privat Entreprise af en Spisemesterinde mod en af Departementet approberet Godtgjørelse.

For Bespiisningen er udfærdiget Reglementer, hvori bestemmes Kosten for friske Fanger, syge Fanger og Tilægskosten særskilt for Mands- og Kvindefanger. Reglementerne ere imidlertid ikke i alle Punkter eens for de forskellige Anstalter, men herpaa vil man saavidt gjørligt søge at raade Bod.

I Reglementet for Agershuus Fæstnings Strafarbeidsanstalt er i Aarets Løb foregaaet nogen Forandring, idet Departementet paa Bestyrelsens Forslag under 9de October 1875 har bestemt, at Fangerne i denne Anstalt, i Lighed med hvad der finder Sted ved Bodsængslet og Chrisiania Tugthaus, til Frokost skulle gives $\frac{1}{2}$ Pot Øllebrød istedetfor som tidligere $\frac{1}{2}$ Pot Øl.

Ligeledes er i Aarets Løb skeet nogen Forandring i den af Departementet tidligere approberede Taxt for Bespiisningen af Fangerne i Christianssands Tugthaus, idet Departementet, i Betragtning af de høie Priser paa alle Fødemidler og Fangebelæggets stadige Synken, paa Spisemesterindens Andragende derom under 5 November 1875 samtykkede i, at den tidligere bestemte Godtgjørelse for de friske Fangers Bespiisning med almindelig Fangekost, 10,64 Sk. daglig pr. Fange, fra 1 September 1875 forhøiedes med 12 pCt. eller til 11,92 Sk. daglig pr. Fange.

Følgende Oversigt viser, hvad Bespiisningen af Fangerne, naar Lønninger til Kjøkkenbetjentene saavel som Udgifter til Brændsel og Inventarium ikke medregnes og der bortsees fra de ved Salg af Affald m. v. fra Spiseindretningerne faldne Indtægter, der i Regnskaberne ere opførte under „diverse Indtægter“, har kostet ved de forskellige Anstalter i Aaret 1875:

	Agershuus Fæstnings Straf- arbeids- anstalt.		Bergenhuus Fæstnings Straf- arbeids- anstalt.		Trondhjems Fæstnings Straf- arbeids- anstalt.		Bodsfæng- slet.		Christiania Tugthuus.		Christians- sands Tugthuus.		Bergens Tugthuus.		Trondhjems Tugthuus.	
	Spd.	Sk.	Spd.	Sk.	Spd.	Sk.	Spd.	Sk.	Spd.	Sk.	Spd.	Sk.	Spd.	Sk.	Spd.	Sk.
De kontante Udgifter andrage efter Statsregnskabet til .	9,088	17	1,739	8	1,829	41	*)5,307	23	9,882	19	3,373	86½	3,654	36½	4,548	59½
Tillægges Værdien af Behold- ningerne 1 Januar 1875 . .	435	98	218	119½	310	95	395	63½	998	92	„	„	157	64	624	110
	9,473	115	1,958	7½	2,140	16	5,702	86½	10,880	111	3,373	86½	3,811	100½	5,173	49½
Og fratrækkes Værdien af Be- holdningerne 31 December 1875	676	49	148	38	288	29	256	57½	1,256	36	„	„	104	24	413	60
udkommer	8,797	66	1,809	89½	1,851	107	5,446	29	9,624	75	3,373	86½	3,707	76½	4,759	109½

som den virkelige Udgift til Fangernes Bespiisning.

*) Tobaksudgifterne ere her medregnede. Ved de øvrige Anstalter indgaae disse nemlig under Bespiisningsudgifterne.

Fordelt paa det gjennemsnitlige daglige Fangebelæg har Udgiften ved Fangernes Bepisning udgjort:

	Gjennem- snit- lig daglig Fangebelæg.	Aarlig pr. Fange.	Daglig pr. Fange.
		Spd.	Sk.
ved Agershuus Fæstnings Strafarbeidsanstalt	245,00	35,91	11,81
- Bergenhuus do. do.	52,23	34,65	11,39
- Thronhjems do. do.	56,41	32,83	10,79
- Bodsfængslet	168,10	32,40	10,65
- Christiania Tugthuus	277,00	34,75	11,42
- Christianssands do.	84,34	40,00	13,15
- Bergens do.	98,42	37,67	12,38
- Thronhjems do.	164,00	29,02	9,54

Til denne Oversigt skal man knytte følgende Bemærkninger. Bespiisningsudgifternes Størrelse ved de forskjellige Anstalter beror selvfølgelig foruden paa flere andre Omstændigheder, saasom nogen Ulighed i Spisereglementerne, Priisforskjellen paa Fødemidler paa de forskjellige Steder, om Belægget bestaaer alene af Mandfanger eller tillige af Kvindefanger, m. m. — ogsaa for en ikke uvæsentlig Deel paa Forholdet mellem Antallet af Portioner af ordinair Fangekost og af Sygekost samt Mængden af stedfundne Extraforpleininger, der ikke kunne henføres under Konto „Sygeudgifter“, saavel som paa i hvilken Udstrækning Tillægskost benyttes, eller hvormange Tillægskostportioner — enkelte og dobbelte — der uddeles. Herom vil man, hvad nu ikke kan skee, i senere Beretninger søge at meddele saavidt muligt fuldstændige Oplysninger til Sammenligning mellem Anstalterne.

Ved Agershuus Strafarbeidsanstalt og Christiania Tugthuus have de ved hver af disse Anstalter ansatte 3 Kjøkkenbetjente fuld Kost, Frokost, Middag og Aftensmad, medens Bodsfængslets 3 Kjøkkenbetjente kun erholde Frokost og Aftensmad, men istedetfor Middag hver en Godtgjørelse

af 36 Spd. aarlig eller tilsammen 108 Spd., hvilket Beløb belastes „Lønningskontoen“. Ved Bergenhuus Strafarbeidsanstalt har Spisemesteren og en Betjent fuld Kost, medens ved Bergens Tugthuus 2 Tjenestepiger have fuld Kost og Spisemesteren Frokost og Aftensmad; istedetfor Middag har han en Godtgjørelse af 24 Spd., der belastes „Lønningskontoen“. Endelig har ved Trondhjems Fæstnings Strafarbeidsanstalt Spisemesteren og en Betjent fuld Kost og ved Trondhjems Tugthuus Spisemesteren, Bageren og en Betjent fuld Kost.

Ved Christianssands Tugthuus, hvor Bespiisningen som anført er privat Entreprise, haves følgelig ingen Udgifter til Lønninger af Kjøkkenbetjente, Beklædning af disse og Kosthold for samme, hvorfor Fangernes Bespiisning ved denne Anstalt forholdsvis ikke har været dyrere end ved de øvrige Anstalter.

At den daglige Udgift til Bespiisningen ved Trondhjems Tugthuus har været saameget lavere end for de øvrige Anstalters Vedkommende, hidrører væsentlig derfra, at det fornødne Brød bages ved Anstalten selv, medens de øvrige Anstalter kjøbe Brød. Bagningen besørger af en Bager med Bistand af 2 Fanger. Udgifterne til Lønning og Beklædning for Bageren belastes „Lønningskontoen“ til Brænde „Brændekontoen“ og Værdien af tvende Fangers Arbeide ikke bragt i Regning. Maaskee kan det ogsaa for nogen Deel tilskrives, at der i den sidste Halvdeel af 1875 er brugt Hestekjød istedetfor Oxekjød i en videre Udstrækning end tidligere.

Angaaende Anskaffelsen af nye Kogeindretninger ved Christiania Tugthuus, hvorom i længere Tid har været forhandlet, har Departementet i Beretningsaaret, efter at have modtaget Tugthuusbestyrelsens af sagkyndige Mænds Erklæringer ledsagede Betænkning samt Overslag over Anlægs- og Driftsomkostninger ved de nye Kogeapparater, mellem hvilke man havde Valget, udtalt sig for, at der for Tiden

ikke burde blive Spørgsmaal derom, men at den nuværende Kjøkkenindretning indtil Videre maa blive at bibeholde. Efter Departementets Formening vilde der nemlig ikke ved noget af de foreslaaede Apparater kunne paaregnes en saa stor Besparelse i Brændeforbruget, at man derved vilde erholde et passende Vederlag for den ikke ubetydelige Anlægs kapital, hvorom der vilde blive Spørgsmaal. Den af Storthinget i sin Tid givne Bevilgning af 1,000 Spd. til Anskaffelse af nye Kogeapparater ved Christiania Tugthuus vil saaledes ikke blive benyttet.

Bestyreren af Agershuus Strafarbeidsanstalt har bemærket, at den Kost, som Fangerne erholder, er kraftig og vel ogsaa maa siges at være god, men at den er meget eensformig og bestaaer af formeget salt Vare. Fra de øvrige Anstalter er ikke fremkommen nogen Bemærkning om Kosten undtagen hvad ovenfor under Afsnittet om Sundhedstilstanden er anført om Brugen af Hestekjød ved Thronhjems Tugthuus. Departementet vil imidlertid have sin Opmærksomhed henvendt paa denne Sag.

I. Bygningerne.

For Agershuus Fæstnings Strafarbeidsanstalts Vedkommende er Tilsynet med Bygningerne ligesom tidligere udført af Fæstningens Ingenieurdetachment. Ved Anstalten er i Aarets Løb ikke udført nye eller større Bygningsarbejder, men kun almindelige Reparationsarbejder. Anstaltens samtlige Bygninger anføres at være i god Stand med Undtagelse af Gevaldigerboligen, hvis Tag tiltrænger en større Reparation. I Anledning heraf har Departementet i Budgetforslaget for Terminen 1876—1877 andraget paa den til Arbeidets Udførelse fornødne Bevilgning.

Ved Bergenhuus og Thronhjems Fæstningers Strafarbeidsanstalter er heller ikke i Aarets Løb foretaget nye eller større Byggearbejder. Kun mindre Reparationsarbejder ere udførte. Bygningernes Tilstand anføres for begge Anstalters Vedkommende at være god, saa at fremdeles kun sædvanlig Vedligeholdelse antages nødvendig.

I Beretningen fra Bodsfængslets Direktør forklares, at i 1875 er Fængslets Lynafledning sat i komplet Stand. Før var der kun 1 Afleder placeret paa hver af Fængselsfløienes Skorsteenspiber, 1 paa Taarnet og 1 paa Betjentboligen. Nu er der sat 3 Afledere paa hver Fængselsfløi og 1 paa Fløienes Centrum foruden at Aflederne paa Taarnet og Betjentboligen og den hele Ledning er nøiagtig indrettet efter Professor Mohns Anvisning. Endvidere er søndre Fængselsfløis Tag bleven tækket med Zinkplader, hvortil Storthinget i 1875 extraordinairt bevilgede det Fornødne. Arbeidet er bleven udført med stor Dygtighed af en i 1861 løsladt Fange. I Direktør- og Præstegaarden indrettedes 2 Aflukker til Opbevaring af Eiendommens Høavling. For-

resten foretoges de sædvanlige Reparationer og Udbedringer saavel i Fængselsbygningen som i de private Boliger.

Om Bygningernes Tilstand udtaler Direktøren sig ikke specielt, men den maa antages i Almindelighed at være god, hvorvel der vistnok ere forskellige Mangler ved Bygningerne, som efterhaanden bør søges afhjulpne.

Ved Christiania Tugthuus er i Aarets Løb den saakaldte vestre Bygnings Loftetage bleven indredet til 16 Celler for Mandsfanger. Storthinget bevilgede i 1875 extraordinairt de fornødne Midler til at indrede bemeldte Loftetage til 14 Celler for Mandsfanger, men ved en nøiagtigere Opmaaling af Rummet har man vundet Plads for 16 Celler. Ved denne Foranstaltning er opnaaet 2de meget væsentlige Fordele, nemlig først og fremst en tilstrækkeligere Afsondring mellem Kjønnene, idet den Bygning, hvori de 13 gamle Mandsceller vare beliggende, nu kan disponeres udelukkende for Kvindefangerne, og dernæst at bemeldte Celler har kunnet afgives til Kvindefangningen, saa at der til Kvindefangerne, for hvem der før kun var 6 Celler, nu ialt haves 19 Celler.

Endvidere er Hovedbygningens Facade mod Gaden bleven repareret og oppudset. Forøvrigt er kun foretaget sædvanlige Vedligeholdelsesarbejder.

Til Anbringelse af 2de Brandkummer med Tilbehør i Tugthusets Gaarde bevilgede Storthinget i 1875 extraordinairt 600 Spd. Dette Arbejde kom imidlertid paa Grund af forskellige Omstændigheder ikke til Udførelse i Beretningsaaret.

Bygningernes Tilstand maa i det Hele taget siges at være nogenlunde god. De gamle Bygninger ville imidlertid stadig tiltrænge adskillige Reparationer.

Vedkommende Christianssands Tugthuus bemærkes, at af Storthinget i 1874 var extraordinairt bevilget 380 Spd. til Anbringelse af nyt Sutag paa østre Side af Hovedbygningen. Med dette Arbejde var i Begyndelsen af Aaret 1875 ikke avanceret videre, end at Bord vare indkjøbte og ophøvede. Da der senere i Aaret vakte Spørgsmaal om at nedlægge Anstalten, blev Arbeidet indstillet og kun en midlertidig Udbedring af Taget foretaget.

Bygningerne ere i Aarets Løb kun undergivne mindre betydelige Reparationer. Deres Tilstand var i Almindelighed nogenlunde god.

Ved Bergens Tugthuus er en ny Cøllebygning med 10 Celler, til hvis Opførelse Storthingene i 1874 og 1875 extraordinairt bevilgede de fornødne Midler, bleven fuldført i 1875. Den blev imidlertid først afleveret til Brug i Januar 1876. Herved er et stort Savn afhjulpen ved denne Anstalt, hvor tidligere ingen Celler havde. Ligeledes er i 1875 opført et nyt Materialskuur, hvortil Storthinget i 1875 bevilgede extraordinairt 500 Spd. Skuret blev strax taget i Brug og har været til megen Nytte. Endvidere er i Aarets Løb udført en større Reparation af Mellebygningens

Tag og Sovebarakke samt en betydeligere Udbedring af Kvindefangernes Sovebarakke. Forøvrigt er som i de tidligere Aar foretaget forskellige mindre Arbejder til Vedligeholdelse af Bygningerne. Disse, paa hvis Udbedring der i de senere Aar er anvendt meget Arbejde, anføres nu at være i upaaklagelig Stand, dog ville de, om de ikke skulle forfalde, stadig tiltrænge Reparationer.

Ved Thronhjems Tugthus er i Beretningsaaret foretaget en større Udbedring af Ildstederne i Vaskerierne og Farveriet for at kunne benytte Torv og Steenkul til Brændsel. Af Tugthusbestyrelsen er derhos i samme Øiemed bragt i Forslag en Udbedring og Forandring af samtlige øvrige Ildsteder i Tugthuset. Til Fremme heraf har De-

partementet i Budgetforslaget for 1876—1877 andraget paa en extraordinair Bevilgning af 500 Spd. Ellers er i Aarets Løb kun udført sædvanlige Vedligeholdelsesarbejder.

Bygningerne, hvoraf flere ere gamle og mindre hensigtsmæssige Træbygninger, anføres at være i en nogenlunde tilfredsstillende Tilstand.

K. Indtægter og Udgifter.

Efter Statsregnskabet hidsættes følgende Opgave over Indtægter og Udgifter ved Rigets Strafarbejdsanstalter i Aaret 1875:

A. Indtægter.

	Tilskud af Statskassen.		Indtægter af Arbejdsdriften.		Forskjellige Indtægter.		Tilsammen.	
	Spd.	Sk.	Spd.	Sk.	Spd.	Sk.	Spd.	Sk.
Ved Agershuus Fæstnings Strafarbejdsanstalt	19,413	22½	19,926	1	265	57	39,604	80½
„ Bergenhuus Do. Do.	1,092	31	9,556	53	33	22	10,681	106
„ Thronhjems Do. Do.	5,121	28	6,048	118	34	105	11,205	11
„ Bodsfængslet	18,590	-	15,292	29	377	20½	34,259	49½
„ Christiania Tugthus	12,269	16	62,298	109½	712	53½	75,280	59
„ Christianssands Do.	4,128	1	13,633	15½	87	103½	17,849	-
„ Bergens Do.	10,421	30½	15,286	49	139	85	25,847	44½
„ Thronhjems Do.	12,206	94½	4,843	11	184	52	17,234	37½
Tilsammen	83,241	103½	146,885	26	1,835	18½	231,962	28
Hertil kommer som direkte anvist for Revision af Regninger paa Medikamenter vedkommende samtlige Strafanstalter i Fæstningerne for 1875	48	-	-	-	-	-	48	-
(disse 48 Spd. fordeles til Udgift paa Agershuus Fæstnings Strafanstalt med 24 Spd. og paa Bergenhuus og Thronhjems Fæstningers Strafanstalter med 12 Spd. paa hver under Konto Sygeudgifter).								
I Alt	83,289	103½	146,885	26	1,835	18½	232,010	28

B. Udgifter.

	Lønninger m. v.		Materialier m. v. til Arbejdsdriften.		Fangernes Bespisning.		Fangernes Beklædning.		Lys og Brænde.		Inventarium m. m.		Sygeudgifter.		Skatter og Afgifter.		Understøttelse til løsladte Fanger.		Bygningernes Vedligeholdelse.		Forskjellige Udgifter.		Extraordinaire Udgifter.		Tilsammen.	
	Spd.	Sk.	Spd.	Sk.	Spd.	Sk.	Spd.	Sk.	Spd.	Sk.	Spd.	Sk.	Spd.	Sk.	Spd.	Sk.	Spd.	Sk.	Spd.	Sk.	Spd.	Sk.	Spd.	Sk.	Spd.	Sk.
Ved Agershuus Fæstnings Strafarbejdsanstalt	10,552	89½	10,781	71	9,038	17	1,728	46	2,941	25	773	1½	565	23	100	-	197	2	1,079	66	846	99½	1,025	-	39,628	80½
„ Bergenhuus Do. Do.	2,775	48½	5,258	65½	1,739	8	290	82½	240	11	66	69	107	37½	-	-	62	14	44	2	110	8	-	-	10,693	106
„ Thronhjems Do. Do.	3,493	76½	3,808	86½	1,829	41	341	107½	908	69	315	22	78	37	-	-	140	30½	174	65	126	76	-	-	11,217	11
„ Bodsfængslet	10,713	95½	11,558	191½	*)5,307	23	**) -	-	3,366	64	***)178	77½	150	15	204	54½	354	64	763	90	***661	86½	1,000	60	34,259	49½
„ Christiania Tugthuus	15,590	118½	33,375	57	9,882	19	2,527	90	8,234	109	209	27	343	3	1,385	2	273	36	1,279	76	914	94	1,264	27½	75,280	59
„ Christianssands Do.	4,884	113	6,864	95	3,373	86½	**) 82	6	1,544	51	12	38	130	39	278	97	85	72	45	100	365	79½	180	63	17,849	-
„ Bergens Do.	4,600	22	8,467	13	3,654	36½	1,049	80	620	108	199	23	99	-	194	84	218	24	466	101	278	116	5,998	37	25,847	44½
„ Thronhjems Do.	6,431	112½	2,861	48	4,548	59½	**)121	55	2,044	119	61	114	165	39	305	91	400	41	123	4	169	74½	-	-	17,234	37½
Tilsammen	59,043	76	82,975	95½	39,372	50½	6,141	107	19,901	76	1,816	12	1,638	73½	2,468	88½	1,731	43½	3,977	24	3,474	34	9,468	67½	232,010	28

*) Heri er indbefattet Tobaksudgifter 28 Spd. 25 Sk.

**) Beklædningen er leveret af Anstaltens egen Tilvirkning eller fra Arbejdsdriften; kun hvad der specielt kontant er anvendt til Beklædningen er opført.

***) Herunder er medregnet det til Reenholdelse af Fangeklæder, Sengerekvisita og Lokalerne opførte Beløb 96 Spd. 80 Sk.

****) Herunder er medtaget til Skrivematerialier og Protokoller 77 Spd. 73½ Sk. og til Driften af Fængslets Jordvei Aageberggløkken 285 Spd. 68 Sk.

Ved denne Opgave maa imidlertid bemærkes, at Værdien af hvad der er forarbejdet for Anstalterne selv og af Fangernes Arbejde for disse kun tildeels og for flere Anstalter aldeles ikke er bragt i Regning og opført til Indtægt eller Udgift paa vedkommende Kontoer. Heller ikke er der ved flere Anstalter benyttet de samme Konti. Og endelig er, om ogsaa Kontoerne have været de samme, ikke overalt eensartede Udgifter opført under samme Konto, men snart under en og snart under en anden.

Herpaa har Departementet søget at raade Bod i Budgetforslaget for 1876—1877 ved at bringe i Regning og medtage til Indtægt og Udgift Værdien af hvad der forarbejdes for Anstalterne selv og af Fangernes Arbejde for disse samt ved at anordne de samme Kontoer for alle Anstalter, hvorhos man vil have sin Opmærksomhed henvendt paa og søge at bevirke, at eensartede Udgifter posteres under samme Konto ved alle Anstalter.

I Forbindelse hermed skal Departementet ogsaa gjøre den Bemærkning, at Bogførselen og Regnskabsvæsenet ved hver enkelt Anstalt i Almindelighed maa antages at være tilfredsstillende, men at der savnes en for samtlige Anstalter gjældende Ensartethed, som derfor med Tiden bør søges tilveiebragt.

L. Fængselselskaber.

Løsladte Straffanger have i Almindelighed en haard Kamp at gennemgaae for at gjenvinde en Plads i Samfundet. De mødes med Mistro og Fordom, ere udsatte for store Fristelser og savne i Regelen aldeles Midler til at kunne fortsætte deres tidligere eller at begynde paa en ny Livsvirksomhed. Det er derfor af stor Vigtighed, at der rækkes dem en hjælpsom Haand for at de ikke skulle bukke under i Kampen, atter falde og tilsidst ganske fortabes. Allerede ved Kongelig Resolution af 24 October 1838 blev i dette Øiemed bestemt:

- 1) at løsladte Straffanger af Strafanstaltens Kasse skulle tilstaaes 6 Skill. Milen i Reisepenge til det Sted, hvor de agte at begive sig hen, forsaavidt Stedet ligger inden vedkommende Stift, men i modsat Fald ikke for et større Miletal ind til Stiftets Grændse paa den Kant, hvor Reisen foretages,
- 2) at de i Trangstilfælde kunne tilstaaes et Beløb af indtil 2 Spd. af Strafanstaltens Kasse, og
- 3) at de ligeledes i Trangstilfælde før deres Løsladelse skulle paa Strafanstaltens Bekostning forsynes med de nødvendigeste Klædningsstykker.

Den Hjælp, der af det Offentlige alene kan ydes løsladte Straffanger, maa imidlertid ansees utilstrækkelig; almindelig Menneskekjærlighed og medborgerlig Medvirken maa her træde til, om der skal haabes nogen Frugt. Det maa være Samfundets Pligt at søge at redde faldne Brødre og Søstre. I Erkjendelsen heraf er ogsaa i andre Lande

t. Ex. navnlig i Danmark oprettet Fængselselskaber, der have det menneskekjærlige Formaal at støtte og hjælpe løsladte Fanger for at sætte dem istand til at kunne ernære sig paa lovlige Maade og at blive nyttige og retskafne Medlemmer af Samfundet. Deslige Selskaber have paa mange Steder virket med meget Held. Ogsaa hos os existerer et saadant Selskab, nemlig „Foreningen til Forsorg for de fra Christiania Straffarbejdsanstalter løsladte Forbrydere.“ Denne Forening, hvis Formaal efter dens Statuter er at bevare Straffældte, der løslades fra Straffarbejdsanstalterne i Christiania fra Tilbagefald paa Forbryderbanen, blev stiftet i Aaret 1849. Foreningens Bestyrelse er overdraget en Direktion, bestaaende af 10 Medlemmer, nemlig Bestyrerne og Præsterne ved de 3 Straffarbejdsanstalter i Christiania, en Embedsmand i Justitsdepartementets Kriminalkontor, en af Christiania Politiembedsmænd og 2 blandt Foreningens Medlemmer valgte Mænd.

Ved Gavebrev af 22 Februar 1856, hvorpaa under 15 Marts s. A. meddeelt Kongelig naadigst Konfirmation, oprettede Dr. med. og Professor Frederik Holst et Legat paa 400 Spd. til Bedste for løsladte Straffarbejdsfanger, hvilket Legat stilledes under Foreningens Bestyrelse.

Gavebrevet indeholder følgende Bestemmelser:

- § 1. Et Legat, som skal bære mit Navn, oprettes ved en af mig skjænket Sum, 400 (fire Hundrede) Spd., for at anvendes til Bedste for løsladte Straffarbejdsfanger, saaledes som i de følgende §§ nærmere bestemmes.
- § 2. Legatet bestyres af „Direktionen for Foreningen til Forsorg og Beskyttelse for de fra Christiania Straffarbejdsanstalter løsladte Forbrydere.“ Dets Kapital udsættes af Direktionen mod betryggende Sikkerhed, saaledes som Lovgivningen bestemmer om Umyndiges Midler.
- § 3. Legatets Renter anvendes paa samme Maade, som ved Foreningens Statuter er eller maatte vorde bestemt, dog alene for de fra Bods-fængslet ved Oslo løsladte Forbrydere.
- § 4. Baade for Kapitalens Bestyrelse og for Anvendelsen af dens Renter har Direktionen at aflægge aarligt Regnskab til det Kongelige Norske Regjerings-Departement, under hvilket Rigets Fængselsvæsen er eller maatte vorde henlagt.
- § 5. Hvis, imod Formodning, Foreningen vorder ophævet, bliver Legatet, efter Kongens Bestemmelse, at anvende til et andet for Christiania gavnligt offentligt Øiemed, dog helst et saadant, som stemmer med dette Legats. Legatets Kapital er udsat mod Pant i fast Eiendom med reskriptmæssig Sikkerhed og indsendes aarligt af Foreningens Direktion til Justitsdepartementet behørigt Regnskab for de faldne Renter og disses Anvendelse.

For yderligere at søtte Foreningen og virke til en hensigtsmæssigere Anvendelse af Midlerne blev derhos ved høieste Resolution af 24 Juli 1858 bestemt, at de i Reso-

lutionen af 24 October 1838 indeholdte Bestemmelser angaaende Udbetaling i Trangstilfælde af et Beløb af indtil 2 Spd. til enhver Fange, som af Strafarbeidsanstalterne løslades, for de i Christiania værende Strafanstalters Vedkommende forandres derhen, at fremtidig indtil Videre for hver Fange, der efter udstaaet Straf løslades, et Beløb af 2 Spd. stilles til Disposition for Direktionen for Foreningen til Forsorg for de fra Christiania Strafanstalter løsladte Forbrydere, hvilket Beløb bliver at forvalte underet af Foreningens Direktion til Bedste for samtlige fra de nævnte Strafanstalter løsladte Forbrydere, til en større eller mindre Understøttelse for hver enkelt Fange efter Direktionens Bestemmelse.

Ved samme Resolution blev forøvrigt ogsaa Departementet bemyndiget til, om Foreninger som den nævnte maatte blive dannede i Christianssand, Bergen og Throndhjem og sammes Direktion maatte ønske det, at afgive lignende Bestemmelser for de derværende Strafanstalters Vedkommende.

Foreningen omfattedes med megen Interesse og fik mange Medlemmer. Senere er Medlemmernes Antal aftaget. I de sidste Aar har Foreningen kun havt faa Medlemmer og saa godt som ikke andre Midler at virke med end Renterne af Professor Holsts Legat og de, der i Henhold til fornævnte Resolution af 24 Juli 1858 ere stillede til dens Disposition. Den har ikke destomindre ved den Ihærdighed

og Ufortrødenhed, hvormed de gjenværende Medlemmer og da navnlig Bestyrerne af Strafanstalterne have arbeidet for Sagen, udrettet meget godt.

Nogen Beretning om Foreningens Virksomhed har ikke paa længere Tid været udgivet.

En Extrakt af Foreningens Regnskab for 1875 saavel som det for samme Aar til Departementet indsendte Regnskab for Professor Holsts Legat indtages nedenfor.

I Christianssand, Bergen og Throndhjem er ikke bleven oprettet lignende Foreninger som den oven omhandlede i Christiania, hvorfor der heller ikke her har været Anledning til med Hjemmel af høieste Resolution af 24 Juli 1858 for de derværende Strafanstalters Vedkommende at afgive saadan Bestemmelse, som efter det Ovenanførte ved bemeldte Resolution blev afgivet vedkommende Strafanstalterne i Christiania.

For Strafanstalterne i Christianssand, Bergen og Throndhjem have derfor alene været gjældende de oven anførte Bestemmelser i den Kongelige Resolution af 24 October 1838.

I Betragtning af Sagens store Vigtighed vil imidlertid Departementet efter Evne søge at virke til saavel at faae den nævnte Forening i Christiania gjenoplivet som at faae oprettet Fængselselskaber i Bergen og Throndhjem. (Den i Christianssand værende Strafanstalt er nu nedlagt.)

Man haaber i en af de kommende Aarsberetninger at kunne meddele, at dette er lykkedes.

Ex t r a k t

af Regnskabet for Foreningen til Forsorg for de fra Christiania Strafarbeidsanstalter løsladte Forbrydere for Aaret 1875.

I n d t æ g t.

U d g i f t.

	Spd.	Sk.	Spd.	Sk.
1. Beholdning den 31 December 1874:				
a. indestod i Spareskillingsbanken .	123	87		
b. Kontant i Kasse	73	88½		
			197	55½
2. I Aaret 1875 er ifølge høieste Resolution af 24 Juli 1858 fra Christiania Strafarbeidsanstalter indbetalt 2 Spd. for hver derfra løsladt Forbryder, nemlig:				
a. fra Tugthuset for 121 Løsladte .	242	-		
b. „ Bodsfængslet for 146 do. .	292	-		
c. „ Agershuus for 23 do. .	46	-		
			580	-
3. Refusioner:				
a. fra Tugthuset	7	48		
b. „ Bodsfængslet	14	47		
			21	95
4. Renter af Foreningens indestaaende Penge i Spareskillingsbanken i d. A.			3	30
			<u>Summa</u>	<u>802 60½</u>

	Spd.	Sk.	Spd.	Sk.
1. I Aaret 1875 er til løsladte Forbrydere fra Christiania Strafarbeidsanstalter udbetalt følgende Beløb til Understøttelser, nemlig:				
a. til Løsladte fra Tugthuset . . .	270	102½		
b. - do. - Bodsfængslet . . .	269	22		
c. - do. - Agershuus . . .	81	57		
			621	61½
2. Lønninger:				
a. Foreningens Kasserer	60	-		
b. do. Bud	24	-		
			84	-
3. Forskjellige Udgifter:				
a. for Revision af Foreningens Regnskab for 1874	10	-		
b. Indkjøbt Bøger til Uddeling til Løsladte	5	106½		
			15	106½
4. Beholdning den 31 December 1875:				
a. Indestaaende i Spareskillingsbanken	8	30		
b. Kontant i Kasse	72	102½		
			81	12½
			<u>Summa</u>	<u>802 60½</u>

B. No. 3.**Regnskab**

for Aaret 1875 vedkommende Dr. med. og Professor Frederik Holsts Legat, tilhørende Foreningen til Forsorg for løsladte Straffanger.

I n d t æ g t.		U d g i f t.			
	Spd.	Sk.	Spd.	Sk.	
1. Ifølge Regnskabet for Aaret 1874 udgjorde Beholdningen af de af Legatet indvundne Renter ved bemeldte Aars Udgang	59	114	1. I dette er udbetalt Understøttelse med	4	-
2. Hertil Renter af Legatet fra 11 December 1874 til 11 December 1875	20	-	2. Beholdning den 31 December 1875: Indestaaer i Spareskillingsbanken	78	112
3. Renters Renter for 1875	2	118			
	<u>Summa</u>	82 112		<u>Summa</u>	82 112

Indhold.

Den Kongelige Norske Regjerings underdanigste Indstilling af 10de April 1877 indeholdende:

A. Almindelige Bemærkninger	Pag. 4
B. Strafanstaltfunktionairerne	— 6
C. Fangeantallet tilligemed statistiske Oplysninger vedkommende samme	— 7
D. Disciplinen	— 11
E. Sjølepleien og Undervisningen	— 12
F. Sundhedstilstanden	— 16
G. Arbeidsvirksomheden	— 19
H. Forpleiningen	— 23
I. Bygningerne	— 25
K. Indtægter og Udgifter	— 26
L. Fængselsregnskaber	— 28

Statistiske Tabeller.

Tabel I. Opgave, der viser Tilgang og Afgang i Rigets Strafarbejdsanstalter i 1875.	Pag. III
— II. Opgave, der viser for hvilke Forbrydelser de Personer, der i Aaret 1875 have hensiddet i Rigets Strafarbejdsanstalter, ere straffældte	— IV—V
— III. Opgave, der viser Længden af den Straffetid, som de Personer, der i Aaret 1875 have hensiddet i Rigets Strafarbejdsanstalter, ere tilfundne	— VI—VII
— IV. Opgave, der viser de Personers Alder, der i Aaret 1875 have hensiddet i Rigets Strafarbejdsanstalter	— VI—VII
— V. Opgave, der viser, hvormange af de Personer, der i Aaret 1875 have hensiddet i Rigets Strafarbejdsanstalter, vare Nordmænd, Finner, Lapper, Svensker og af andre fremmede Nationaliteter	— VIII—IX
— VI. Opgave, der viser de Personers ægte-skabelige Stilling, som i Aaret 1875 have hensiddet i Rigets Strafarbejdsanstalter	— VIII—IX
— VII. Opgave, der viser de Personers tidligere Livsstilling, som i Aaret 1875 have hensiddet i Rigets Strafarbejdsanstalter	— X—XI
— VIII. Opgave, der viser, hvormange af de Personer, der i Aaret 1875 have hensiddet i Rigets Strafarbejdsanstalter ikke tidligere have været straffede, og hvormange tidligere have været straffede med Fængsel eller anden Straf end Strafarbejde eller med Strafarbejde	— X—XI

Table des matières.

Rapport du Gouvernement Norvégien à Sa Majesté le Roi en date du 10 avril 1877 sur les établissements pénitentiaires pour les condamnés à la peine de travaux forcés, contenant:

A. Remarques générales	page 4
B. Les fonctionnaires	— 6
C. Nombre des prisonniers avec des renseignements statistiques	— 7
D. Régime disciplinaire	— 11
E. Religion et instruction	— 12
F. Etat sanitaire	— 16
G. Occupations des prisonniers	— 19
H. Nourriture	— 23
I. Les maisons	— 25
K. Recettes et frais	— 26
L. Sociétés de patronage pour les libérés	— 28

Tableaux statistiques.

Tableau I. Nombre des prisonniers au 1 Janvier 1875 et des entrés et des sortis pendant l'année	page III
— II. Nature des crimes commis	— IV—V
— III. Durée des peines prononcées par les tribunaux	— VI—VII
— IV. Age des prisonniers	— VI—VII
— V. Nombre des Norvégiens, des Finnois, des Lapons, des Suédois et celui des individus d'autres nationalités, qui ont été détenus pendant l'année	— VIII—IX
— VI. Etat conjugal des prisonniers	— VIII—IX
— VII. Profession antérieure des prisonniers	— X—XI
— VIII. Etat des prisonniers classés d'après la nature et le nombre des condamnations antérieures	— X—XI

T a b e l l e r .

Tabel I. Opgave der viser Tilgang og Afgang i Rigets Strafarbejdsanstalter i 1875.

	Fangeantal ved Begyndelsen af Aaret 1875.			Tilgang.									Afgang.									Fangeantal ved Udgangen af Aaret 1875.						
				Indsatte efter Dom.		Fra andre Strafarbejdsanstalter.		Paagrebne.		Tilsammen.			Efter endt Straffetid.		Benaadede.		Til andre Strafarbejdsanstalter.		Undvegne.		Døde.				Tilsammen.			
	Mp.	Kp.	Ialt.	Mp.	Kp.	Mp.	Kp.	Mp.	Kp.	Mp.	Kp.	Ialt.	Mp.	Kp.	Mp.	Kp.	Mp.	Kp.	Mp.	Kp.	Mp.	Kp.	Ialt.	Mp.	Kp.	Ialt.		
Akershuus Fæstnings Strafarbejdsanstalt	244	-	244	60	-	-	-	-	-	60	-	60	13	-	10	-	20	-	-	-	3	-	46	-	46	258	-	258
Bergenhuus Do. Do.	50	-	50	13	-	-	-	-	-	13	-	13	5	-	1	-	1	-	-	-	2	-	9	-	9	54	-	54
Thronhjems Do. Do.	56	-	56	12	-	-	-	-	-	12	-	12	8	-	4	-	-	-	-	-	-	-	12	-	12	56	-	56
Bodsfængslet	153	-	153	138	-	36	-	-	-	174	-	174	140	-	7	-	-	-	-	-	1	-	148	-	148	179	-	179
Christiania Tugthuus	126	143	269	75	73	-	-	-	-	75	73	148	68	44	3	8	6	-	1	-	2	1	80	53	133	121	163	284
Christianssands Do.	68	30	98	26	8	-	-	-	-	26	8	34	37	7	-	1	6	-	-	-	2	1	45	9	54	49	29	78
Bergens Do.	89	23	112	40	8	-	-	-	-	40	8	48	51	4	3	3	9	-	-	-	-	-	63	7	70	66	24	90
Thronhjems Do.	101	72	173	72	26	-	-	1	-	73	26	99	73	23	-	6	-	-	1	-	-	-	74	29	103	100	69	169
Tilsammen	887	268	1155	436	115	36	-	1	-	473	115	588	395	78	28	18	42	-	2	-	10	2	477	98	575	883	285	1168

Tabel II. Opgave der viser for hvilke Forbrydelser de Personer, der i

Forbrydelser.	A. Hensiddende ved Begyndelsen af Aaret.																			
	Akershuus Fæstnings Strafarbejdsanstalt.		Bergenhuus Fæstnings Strafarbejdsanstalt.		Thronhjems Fæstnings Strafarbejdsanstalt.		Bodstængslet.		Christiana Tugthuus.		Christianssands Tugthuus.		Bergens Tugthuus.		Thronhjems Tugthuus.		Tilsammen.			
	Mp.	Kp.	Mp.	Kp.	Mp.	Kp.	Mp.	Kp.	Mp.	Kp.	Mp.	Kp.	Mp.	Kp.	Mp.	Kp.	Mp.	Kp.	Ialt.	
Forbrydelse med Hensyn til Religion eller Sædelighed	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Forbrydelse mod den offentlige Myndighed	-	-	-	-	-	-	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	4	-	4
Eftergjørelse eller Forfalskning af offentlige Dokumenter, Mynter, Pengesedler m. V.	1	-	-	-	2	-	4	-	1	-	-	-	-	-	2	-	10	-	10	
Mened	-	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	-	4	
Mord	8	-	2	-	6	-	-	-	8	1	1	-	1	-	1	-	17	11	28	
Drab	6	-	-	-	5	-	4	-	1	2	-	-	1	-	-	-	17	2	19	
Fostermord, Barnefødsel i Dølgemaal, Fosterfordrivelse samt Delagtighed deri	-	-	-	-	-	-	-	-	64	-	21	-	13	-	48	-	146	-	146	
Fornærmelse paa Legeme eller Helbred	-	-	-	-	-	-	4	-	2	1	3	-	3	-	5	-	17	1	18	
Krænkelser af Andres Frihed	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	
Ærekrænkelser	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Løssagtighedsforseelser.	Voldtægt	4	-	-	4	-	-	-	1	-	1	-	-	-	1	-	11	-	11	
	Blodskam	4	-	1	-	5	-	1	-	2	1	-	-	1	-	1	15	1	16	
	Omgjængelse mod Naturen	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	2	-	2	
	Hor	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-	1
	Leiermaalsforseelse	-	-	-	-	-	-	-	-	4	-	1	-	-	-	4	-	9	-	9
	Ulovligt Samlevnet	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	3	-	4	-	4
	Forførelse og Rufferi	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	1	-	3	-	3
Andre Løssagtighedsforseelser	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	2	1	3		
Tyveri og Tyvsmedvideri	194	-	38	-	31	-	108	-	107	57	59	4	81	6	78	16	696	83	779	
Røveri	5	-	2	-	3	-	2	-	1	-	-	-	-	-	1	-	13	1	14	
Ulovlig Omgang med Hittegods	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	2	-	2	
Bedrageri og anden Svig	2	-	-	-	-	-	1	-	2	1	-	1	-	1	1	6	3	9		
Falsk	2	-	-	-	-	-	20	-	6	1	-	-	2	1	5	1	35	3	38	
Urigtig Forklaring for Retten	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Ulovlig Brug af hvad Andre eie eller besidde	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Mordbrand	13	-	1	-	-	-	-	-	1	1	1	-	-	-	-	-	16	1	17	
Anden Ildspaaættelse	3	-	2	-	-	-	2	-	1	-	-	2	-	-	-	-	8	2	10	
Beskadigelse af Eiendom eller Gods	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	1	
Forbrydelse i Embedsførelse	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Forbrydelse i Ombud eller Bestilling	1	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	3	
Forbrydelse mod Søfartsloven	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Andre Forbrydelser	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	1	-	3	-	3	
Tilsammen	244	-	50	-	50	-	153	-	126	143	68	30	89	23	101	72	887	268	1155	

B. No. 3.

V

Aaret 1875 have hensiddet i Rigets Strafarbejdsanstalter, ere straffældte.

B. Indsatte efter Dom i Aarets Løb.																					I Alt.		
Akershuus Fæstnings Strafarbejdsanstalt.		Bergenhuus Fæstnings Strafarbejdsanstalt.		Thronhjems Fæstnings Strafarbejdsanstalt.		Bodsfængslet.		Christiania Tugthuus.		Christianssands Tugthuus.		Bergens Tugthuus.		Thronhjems Tugthuus.		Tilsammen.							
Mp.	Kp.	Mp.	Kp.	Mp.	Kp.	Mp.	Kp.	Mp.	Kp.	Mp.	Kp.	Mp.	Kp.	Mp.	Kp.	Mp.	Kp.	Ialt.	Mp.	Kp.	Tils.		
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-		
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	-	4		
-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	2	-	2	12	-	12		
-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	5	-	5		
1	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	1	3	4	18	14	32		
-	-	-	-	-	-	1	-	2	-	1	-	1	-	-	-	5	-	5	22	2	24		
-	-	-	-	-	-	-	-	-	11	-	2	-	2	-	7	-	22	22	-	168	168		
1	-	-	-	-	-	13	-	7	-	-	-	-	2	-	3	-	24	-	24	41	1	42	
-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	2	-	2		
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	1	1	-	1		
-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	2	-	2	13	-	13	
1	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	1	1	3	2	18	3	21		
-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	3	-	5	-	7	-	7		
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	1	-	2	2		
-	-	-	-	-	-	-	-	-	12	-	1	-	4	-	9	-	26	26	-	35	35		
-	-	-	-	-	-	3	-	2	2	2	2	-	-	2	1	9	5	14	13	5	18		
1	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-	1	3	4	1	6	7		
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	1	3	1	4	5	2	7		
54	-	11	-	11	-	96	-	58	41	19	3	36	2	52	5	337	51	388	1033	134	1167		
1	-	1	-	-	-	9	-	-	-	-	-	-	-	-	-	11	-	11	24	1	25		
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-	1	3	-	3		
-	-	-	-	-	-	2	-	2	-	-	-	2	-	-	-	6	-	6	12	3	15		
-	-	-	-	1	-	7	-	1	-	1	-	1	-	5	-	16	-	16	51	3	54		
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-		
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-		
1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	1	1	2	17	2	19		
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	1	9	2	11		
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1		
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	3		
-	-	-	-	-	-	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5	-	5	5	-	5		
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	3		
60	-	13	-	12	-	138	-	75	73	26	8	40	8	72	26	436	115	551	1323	383	1706		

Tabel III. Opgave, der viser Længden af den Straffetid, som de Personer,

Straffetid.	A. Hensiddende ved Begyndelsen af Aaret.																		
	Akershuus Fæstnings Strafarbejdsanstalt.		Bergenhuus Fæstnings Strafarbejdsanstalt.		Thronhjems Fæstnings Strafarbejdsanstalt.		Bodstængslet.		Christiania Tugthuus.		Christianssands Tugthuus.		Bergens Tugthuus.		Thronhjems Tugthuus.		Tilsammen.		
	Mp.	Kp.	Mp.	Kp.	Mp.	Kp.	Mp.	Kp.	Mp.	Kp.	Mp.	Kp.	Mp.	Kp.	Mp.	Kp.	Mp.	Kp.	Ialt.
Strafarbejde paa Livstid	18	-	4	-	12	-	-	-	-	8	1	1	-	1	-	2	35	12	47
— over 9 Aar	31	-	6	-	11	-	-	-	-	42	-	12	1	10	1	32	50	96	146
— fra 6—9 —	61	-	11	-	11	-	7	-	1	16	-	8	1	3	-	10	92	37	129
— - 5—6 —	22	-	5	-	1	-	9	-	5	4	8	-	9	-	2	2	61	6	67
— - 4—5 —	34	-	3	-	5	-	11	-	26	12	6	-	11	2	5	1	101	15	116
— - 3—4 —	63	-	15	-	11	-	32	-	22	22	17	5	12	1	16	8	188	36	224
— - 2—3 —	5	-	3	-	3	-	24	-	27	12	13	1	20	1	24	3	119	17	136
— - 1—2 —	10	-	3	-	1	-	40	-	29	9	16	1	12	3	21	5	132	18	150
— - 6 Mdr.—1 Aar	-	-	-	-	1	-	30	-	16	17	7	2	23	2	32	9	109	30	139
— under 6 Mdr.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	1
Tilsammen	244	-	50	-	56	-	153	-	126	143	68	30	89	23	101	72	887	268	1155

Tabel IV. Opgave der viser de Personers Alder, der i

Alder.	A. Hensiddende ved Begyndelsen af Aaret.																		
	Akershuus Fæstnings Strafarbejdsanstalt.		Bergenhuus Fæstnings Strafarbejdsanstalt.		Thronhjems Fæstnings Strafarbejdsanstalt.		Bodstængslet.		Christiania Tugthuus.		Christianssands Tugthuus.		Bergens Tugthuus.		Thronhjems Tugthuus.		Tilsammen.		
	Mp.	Kp.	Mp.	Kp.	Mp.	Kp.	Mp.	Kp.	Mp.	Kp.	Mp.	Kp.	Mp.	Kp.	Mp.	Kp.	Mp.	Kp.	Ialt.
10—15 Aar	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
15—18 —	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1
18—20 —	-	-	-	-	-	-	6	-	1	-	-	-	2	-	3	1	12	1	13
20—25 —	10	-	1	-	2	-	56	-	2	21	9	5	11	3	19	11	110	40	150
25—30 —	22	-	7	-	4	-	43	-	5	34	15	8	18	6	18	16	132	64	196
30—40 —	55	-	12	-	15	-	27	-	43	43	19	13	19	8	30	28	220	92	312
40—50 —	61	-	7	-	17	-	16	-	36	26	15	2	26	2	21	8	199	38	237
50—60 —	65	-	10	-	12	-	4	-	30	14	6	2	10	1	8	7	145	24	169
60—70 —	30	-	9	-	6	-	-	-	5	4	4	-	3	3	1	1	58	8	66
over 70 —	1	-	4	-	-	-	1	-	3	1	-	-	-	-	1	-	10	1	11
Tilsammen	244	-	50	-	56	-	153	-	126	143	68	30	89	23	101	72	887	268	1155

der i Aaret 1875 have hensiddet i Rigets Strafarbejdsanstalter, ere tilfundne.

B. Indsatte efter Dom i Aarets Løb.																				I Alt.		
Akershuus Fæstnings Strafarbejdsanstalt.		Bergenhuus Fæstnings Strafarbejdsanstalt.		Thronhjems Fæstnings Strafarbejdsanstalt.		Bodsfængslet.		Christiania Tugthuus.		Christianssands Tugthuus.		Bergens Tugthuus.		Thronhjems Tugthuus.		Tilsammen.			Mp.	Kp.	Tils.	
Mp.	Kp.	Mp.	Kp.	Mp.	Kp.	Mp.	Kp.	Mp.	Kp.	Mp.	Kp.	Mp.	Kp.	Mp.	Kp.	Mp.	Kp.	Ialt.	Mp.	Kp.	Tils.	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	2	2	35	14	49	
6	-	2	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	2	8	3	11	58	99	157	
4	-	2	-	-	-	-	-	-	5	-	2	-	1	-	3	6	11	17	98	48	146	
5	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	7	-	7	68	6	74	
13	-	2	-	-	-	7	-	-	6	-	-	-	-	2	1	24	7	31	125	22	147	
23	-	5	-	10	-	17	-	2	12	2	-	2	2	3	2	64	16	80	252	52	304	
4	-	2	-	1	-	10	-	8	4	3	-	6	-	5	2	39	6	45	158	23	181	
3	-	-	-	-	-	32	-	22	11	8	1	11	-	8	2	84	14	98	216	32	248	
2	-	-	-	1	-	70	-	43	32	13	5	21	5	54	14	204	56	260	313	86	399	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	
60	-	13	-	12	-	138	-	75	73	26	8	40	8	72	26	436	115	551	1323	383	1706	

Aaret 1875 have hensiddet i Rigets Strafarbejdsanstalter.

B. Indsatte efter Dom i Aarets Løb.																				I Alt.		
Akershuus Fæstnings Strafarbejdsanstalt.		Bergenhuus Fæstnings Strafarbejdsanstalt.		Thronhjems Fæstnings Strafarbejdsanstalt.		Bodsfængslet.		Christiania Tugthuus.		Christianssands Tugthuus.		Bergens Tugthuus.		Thronhjems Tugthuus.		Tilsammen.			Mp.	Kp.	Tils.	
Mp.	Kp.	Mp.	Kp.	Mp.	Kp.	Mp.	Kp.	Mp.	Kp.	Mp.	Kp.	Mp.	Kp.	Mp.	Kp.	Mp.	Kp.	Ialt.	Mp.	Kp.	Tils.	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	1	1	
-	-	-	-	-	-	-	-	8	1	-	-	4	-	1	1	13	2	15	14	2	16	
-	-	-	-	-	-	15	-	3	2	2	-	4	-	2	3	26	5	31	38	6	44	
4	-	3	-	1	-	64	-	2	18	6	2	10	2	19	2	109	24	133	219	64	283	
8	-	2	-	1	-	41	-	1	8	8	-	10	2	11	1	82	11	93	214	75	289	
11	-	1	-	4	-	12	-	24	18	4	4	6	2	18	10	80	34	114	300	126	426	
17	-	3	-	3	-	6	-	22	20	3	1	2	2	10	7	66	30	96	265	68	333	
16	-	3	-	2	-	-	-	12	3	3	1	1	-	9	2	46	6	52	191	30	221	
3	-	-	-	1	-	-	-	3	2	-	-	3	-	2	-	12	2	14	70	10	80	
1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	2	12	1	13	
60	-	13	-	12	-	138	-	75	73	26	8	40	8	72	26	436	115	551	1323	383	1706	

Tabel V. Opgave, der viser, hvormange af de Personer, der i Aaret 1875 have hensiddet i Rigets

Nationalitet.	A. Hensiddende ved Begyndelsen af Aaret.																		
	Akershuus Fæstnings Strafsanstalt.		Bergenhuus Fæstnings Strafsanstalt.		Throndhjems Fæstnings Strafsanstalt.		Bodsfængslet.		Christiania Tugthuus.		Christianssands Tugthuus.		Bergens Tugthuus.		Throndhjems Tugthuus.		Tilsammen.		
	Mp.	Kp.	Mp.	Kp.	Mp.	Kp.	Mp.	Kp.	Mp.	Kp.	Mp.	Kp.	Mp.	Kp.	Mp.	Kp.	Mp.	Kp.	Ialt.
Nordmænd	232	-	49	-	53	-	144	-	122	138	62	29	84	23	84	69	830	259	1089
Finner	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	1	4	1	5
Lapper	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	11	2	13	2	15
Svenske	12	-	-	-	1	-	7	-	3	4	6	1	5	-	2	-	36	5	41
Andre Nationaliteter	-	-	1	-	-	-	2	-	1	1	-	-	-	-	-	-	4	1	5
Tilsammen	244	-	50	-	56	-	153	-	126	143	68	30	89	23	101	72	887	268	1155

Tabel VI. Opgave, der viser de Personers ægteskabelige Stilling,

Den ægteskabelige Stilling.	A. Hensiddende ved Begyndelsen af Aaret.																		
	Akershuus Fæstnings Strafsanstalt.		Bergenhuus Fæstnings Strafsanstalt.		Throndhjems Fæstnings Strafsanstalt.		Bodsfængslet.		Christiania Tugthuus.		Christianssands Tugthuus.		Bergens Tugthuus.		Throndhjems Tugthuus.		Tilsammen.		
	Mp.	Kp.	Mp.	Kp.	Mp.	Kp.	Mp.	Kp.	Mp.	Kp.	Mp.	Kp.	Mp.	Kp.	Mp.	Kp.	Mp.	Kp.	Ialt.
Ugifte	168	-	34	-	36	-	115	-	75	108	45	23	65	19	71	63	609	213	822
Giftede som have Børn	51	-	10	-	16	-	31	-	35	18	12	3	16	1	24	2	195	24	219
Giftede uden Børn	12	-	2	-	1	-	5	-	2	2	6	1	8	3	2	-	38	6	44
Enkemænd og Enker som have Børn	13	-	4	-	3	-	1	-	10	13	5	2	-	-	2	6	38	21	59
Enkemænd og Enker uden Børn	-	-	-	-	-	-	1	-	4	2	-	1	-	-	2	1	7	4	11
Tilsammen	244	-	50	-	56	-	153	-	126	143	68	30	89	23	101	72	887	268	1155

Strafarbejdsanstalter vare: Nordmænd, Finner, Lapper, Svenske og af andre fremmede Nationaliteter.

B. Indsatte efter Dom i Aarets Løb.																				I A l t.		
Akershuus Fæstnings Strafarbejdsanstalt.		Bergenhuus Fæstnings Strafarbejdsanstalt.		Thronhjems Fæstnings Strafarbejdsanstalt.		Bodsfængslet.		Christiania Tugthuus.		Christianssands Tugthuus.		Bergens Tugthuus.		Thronhjems Tugthuus.		Tilsammen.			Mp.	Kp.	Tils.	
Mp.	Kp.	Mp.	Kp.	Mp.	Kp.	Mp.	Kp.	Mp.	Kp.	Mp.	Kp.	Mp.	Kp.	Mp.	Kp.	Mp.	Kp.	Ialt.				
53	-	13	-	11	-	127	-	68	72	24	8	39	8	57	23	392	111	503	1222	370	1592	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	2	-	2	6	1	7	
-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	12	3	13	3	16	26	5	31	
7	-	-	-	-	-	6	-	7	1	2	-	1	-	-	-	23	1	24	59	6	65	
-	-	-	-	-	-	5	-	-	-	-	-	-	-	1	-	6	-	6	10	1	11	
60	-	13	-	12	-	138	-	75	73	26	8	40	8	72	26	436	115	551	1323	383	1706	

som i Aaret 1875 have hensiddet i Rigets Strafarbejdsanstalter.

B. Indsatte efter Dom i Aarets Løb.																				I A l t.		
Akershuus Fæstnings Strafarbejdsanstalt.		Bergenhuus Fæstnings Strafarbejdsanstalt.		Thronhjems Fæstnings Strafarbejdsanstalt.		Bodsfængslet.		Christiania Tugthuus.		Christianssands Tugthuus.		Bergens Tugthuus.		Thronhjems Tugthuus.		Tilsammen.			Mp.	Kp.	Tils.	
Mp.	Kp.	Mp.	Kp.	Mp.	Kp.	Mp.	Kp.	Mp.	Kp.	Mp.	Kp.	Mp.	Kp.	Mp.	Kp.	Mp.	Kp.	Ialt.				
50	-	10	-	9	-	114	-	38	55	17	6	31	8	47	15	316	87	403	925	300	1225	
5	-	-	-	2	-	24	-	23	9	6	1	3	-	18	6	81	16	97	276	40	316	
-	-	1	-	-	-	-	-	2	5	1	-	6	-	6	1	16	6	22	54	12	66	
4	-	2	-	1	-	-	-	9	3	1	1	-	-	-	1	17	5	22	55	26	81	
1	-	-	-	-	-	-	-	3	1	1	-	-	-	1	-	6	1	7	13	5	18	
60	-	13	-	12	-	138	-	75	73	26	8	40	8	72	26	436	115	551	1323	383	1706	

B. No. 3.

Tabel VII. Opgave, der viser de Personers tidligere Livsstilling,

Den tidligere Livsstilling.	A. Hensiddende ved Begyndelsen af Aaret.																		
	Akershuus Fæstnings Straf- arbeidsanstalt.		Bergenhuus Fæstnings Straf- arbeidsanstalt.		Thronhjems Fæstnings Straf- arbeidsanstalt.		Bodsfængslet.		Christiania Tugthaus.		Christianssands Tugthaus.		Bergens Tugthaus.		Thronhjems Tugthaus.		Tilsammen.		
	Mp.	Kp.	Mp.	Kp.	Mp.	Kp.	Mp.	Kp.	Mp.	Kp.	Mp.	Kp.	Mp.	Kp.	Mp.	Kp.	Mp.	Kp.	Ialt.
Embedsmænd	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ombuds- og Bestillingsmænd	3	-	-	-	1	-	1	-	1	-	-	1	-	-	-	-	6	1	7
Handelsmænd og Fabrik- kanter	2	-	1	-	-	-	5	-	3	1	1	-	1	-	3	-	16	1	17
Haandværkere	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	2	-	2
Gaardbrugere og Føde- raadsfolk	2	-	2	-	3	-	4	-	-	1	-	3	-	-	3	-	14	4	18
Handelsbetjente og Kon- torister	1	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	3	-	3
Haandværksarbejdere og Læredrenge	57	-	14	-	15	-	46	-	54	-	12	-	22	-	4	-	224	-	224
Tjenestetyende	-	-	1	-	6	-	9	-	-	64	1	15	1	5	1	1	19	85	104
Fabrik- og Værksarbejdere	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	2	-	-	-	4	-	4
Husmænd og Inderster .	-	-	2	-	4	-	1	-	1	-	-	2	7	-	9	-	24	2	26
Fiskere	-	-	2	-	2	-	3	-	1	-	-	-	-	-	10	-	18	-	18
Søfarende	11	-	17	-	1	-	9	-	2	-	9	2	5	-	5	-	59	2	61
Dagarbejdere	158	-	8	-	21	-	62	-	60	54	41	6	49	1	11	1	410	62	472
Løsgjængere og Omstrei- fere	4	-	-	-	-	-	3	-	-	8	-	1	1	-	-	-	8	9	17
Bejlere og Fattiglemmer	2	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1	4	1	5
Personer i andre Stillinger	4	-	1	-	1	-	8	-	1	4	2	-	-	-	2	-	19	4	23
Ei opgivet	-	-	2	-	1	-	-	-	-	11	-	-	1	17	53	69	57	97	154
Tilsammen	244	-	50	-	56	-	153	-	126	143	68	30	89	23	101	72	887	268	1155

Tabel VIII. Opgave, der viser, hvormange af de Personer, der i Aaret 1875 have hensiddet i Rigets Fængsel eller anden Straf end

	A. Hensiddende ved Begyndelsen af Aaret.																		
	Akershuus Fæstnings Straf- arbeidsanstalt.		Bergenhuus Fæstnings Straf- arbeidsanstalt.		Thronhjems Fæstnings Straf- arbeidsanstalt.		Bodsfængslet.		Christiania Tugthaus.		Christianssands Tugthaus.		Bergens Tugthaus.		Thronhjems Tugthaus.		Tilsammen.		
	Mp.	Kp.	Mp.	Kp.	Mp.	Kp.	Mp.	Kp.	Mp.	Kp.	Mp.	Kp.	Mp.	Kp.	Mp.	Kp.	Mp.	Kp.	Ialt.
Ikke tidligere straffet . .	32	-	7	-	20	-	46	-	6	74	6	24	8	15	32	45	157	158	315
Straffet med Fængsel eller anden Straf end Straf- arbejde	6	-	1	-	3	-	41	-	15	16	12	3	12	3	23	12	113	34	147
Straffet med Strafarbejde	206	-	42	-	33	-	66	-	105	53	50	3	69	5	46	15	617	76	693
Tilsammen	244	-	50	-	56	-	153	-	126	143	68	30	89	23	101	72	887	268	1155

som i Aaret 1875 have hensiddet i Rigets Strafarbeidsanstalter.

B. Indsatte efter Dom i Aarets Løb.																			I Alt.		
Akershuus Fæstnings Strafarbeidsanstalt.		Bergenhuus Fæstnings Strafarbeidsanstalt.		Thronhjems Fæstnings Strafarbeidsanstalt.		Bodsfængslet.		Christiania Tugthaus.		Christianssands Tugthaus.		Bergens Tugthaus.		Thronhjems Tugthaus.		Tilsammen.			I Alt.		
Mp.	Kp.	Mp.	Kp.	Mp.	Kp.	Mp.	Kp.	Mp.	Kp.	Mp.	Kp.	Mp.	Kp.	Mp.	Kp.	Mp.	Kp.	Ialt.	Mp.	Kp.	Tils.
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-	1	7	1	8
1	-	-	-	-	-	3	-	2	-	1	-	1	-	-	-	8	-	8	24	1	25
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-	1	3	-	3
1	-	1	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	3	1	4	17	5	22
-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	2	5	-	5
15	-	3	-	4	-	34	-	21	-	2	-	6	-	11	-	96	-	96	320	-	320
-	-	-	-	1	-	8	-	1	21	-	3	1	-	2	-	13	24	37	32	109	141
-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	2	-	-	-	2	2	4	6	2	8
-	-	-	-	-	-	3	-	1	-	-	-	3	-	-	-	7	-	7	31	2	33
-	-	1	-	-	-	-	-	2	-	1	-	-	-	5	-	9	-	9	27	-	27
4	-	1	-	1	-	9	-	4	-	5	1	2	-	5	-	31	1	32	90	3	93
39	-	3	-	6	-	71	-	37	32	13	3	22	-	13	-	204	35	239	614	97	711
-	-	-	-	-	-	1	-	2	5	1	1	2	-	-	-	6	6	12	14	15	29
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	1	5
-	-	-	-	-	-	7	-	2	-	1	-	-	-	1	-	11	-	11	30	4	34
-	-	4	-	-	-	-	-	2	12	-	-	1	8	35	26	42	46	88	99	143	242
60	-	13	-	12	-	138	-	75	73	26	8	40	8	72	26	436	115	551	1323	383	1706

Strafarbeidsanstalter ikke tidligere have været straffede og hvormange tidligere have været straffede med Strafarbeide eller med Strafarbeide.

B. Indsatte efter Dom i Aarets Løb.																			I Alt.		
Akershuus Fæstnings Strafarbeidsanstalt.		Bergenhuus Fæstnings Strafarbeidsanstalt.		Thronhjems Fæstnings Strafarbeidsanstalt.		Bodsfængslet.		Christiania Tugthaus.		Christianssands Tugthaus.		Bergens Tugthaus.		Thronhjems Tugthaus.		Tilsammen.			I Alt.		
Mp.	Kp.	Mp.	Kp.	Mp.	Kp.	Mp.	Kp.	Mp.	Kp.	Mp.	Kp.	Mp.	Kp.	Mp.	Kp.	Mp.	Kp.	Ialt.	Mp.	Kp.	Tils.
4	-	1	-	-	-	54	-	9	21	3	3	13	2	28	10	112	36	148	269	194	463
-	-	1	-	-	-	48	-	31	28	11	3	11	4	20	10	122	45	167	235	79	314
56	-	11	-	12	-	36	-	35	24	12	2	16	2	24	6	202	34	236	819	110	929
60	-	13	-	12	-	138	-	75	73	26	8	40	8	72	26	436	115	551	1323	383	1706

